

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU

LIIKETALOUS

OPINNÄYTETYÖRAPORTTI

TYÖTTÖMYYDEN HINTA,
Case Työvoiman palvelukeskus – Työteekki, Vammala

Arja Kangasniemi

Liiketalouden koulutusohjelma
kesäkuu 2007
Työn ohjaaja: Elina Merviö

TAMPERE 2007

**TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU
LIIKETALOUS**

Tekijä(t):	Arja Kangasniemi	
Koulutusohjelma(t):	Liiketalous	
Opinnäytetyön nimi:	Työttömyyden hinta, Case Työvoiman palvelukeskus – Työteekki, Vammala	
Title in English:	The price of unemployment, Case The service centre of workforce in Vammala region	
Työn valmistumis- kuukausi ja -vuosi:	6/2007	
Työn ohjaaja:	Elina Merviö	Sivumäärä: 49

TIIVISTELMÄ

Vammalan kaupungin sivistyspalvelukeskuksen ja Vammalan seudun työvoimatoimiston alaisuudessa toimii Vammalan seudun Työvoiman palvelukeskus Työteekki. Työteekki vastaa Lounais-Pirkanmaan työllisyysstrategian toimeenpanosta. Yksikkö on erikoistunut rakennetyöttömyyden purkamiseen ja maahanmuuttajien kotouttamiseen. Työteen toiminta on myös yksi valtion kunnilta edellyttämän yhteistyön muoto. Aihe opinnäytetyöhön on kypsytynyt muutaman vuoden aikana. Työteen johtaja on toivonut monesti apuani taloushallinnon kehittämisessä ja katsoimme tässä olevan hyvä tilaisuus luoda pohja tälle kehittämiselle.

Opinnäytetyössä on paneuduttu Työteen taloushallintoon ja kustannuslaskentaan Vammalan kaupungin näkökulmasta. Tietoja on tarkoitus jatkossa päivittää vuosittain. Näin tästä opinnäytetyöstä saadaan jatkuvasti ajantasalla olevaa käyttötietoa.

Työtä aloittaessa oli käytössä vuoden 2005 tilastotietoja ja työn loppuvaiheessa tietoja päivitettiin joiltakin osin vuoden 2006 tietoihin. Aikataulullisestikin työn tietoja on päivitetty koko sen valmistumisen ajan ja näin on saatu siihen aina viimeisin tiedossa oleva toteutuma.

Työn teoreettisessa viitekehyksessä on paneuduttu lähinnä kustannuslaskennan eri menetelmiin. Näihin olen tutustunut osin tämän koulutuksen kautta ja osin alan kirjallisuutta tutkien. Varsinaiseen Vammalan kaupungin kustannus- ja taloustietoihin olen perehtynyt ensisijaisesti yli 20-vuoden työkokemuksella sekä tutkimalla toimintakertomuksia ja eri viranomaisten päätöksiä. Työmarkkinatukiudistukseen olen perehtynyt kuntaliiton yleiskirjeiden sekä nettisivuston kautta. Myös valtion eri viranomaisten nettisivustoilta on löytynyt aiheesta teoreettista tietoa. Kuntouttavaan työtoimintaan ja sen järjestämiseen olen perehtynyt sitä koskevan lain sekä kuntaliiton ohjeistuksen kautta.

Työssä on kaksi eri näkökulmaa ja sitä kautta kaksi eri ongelmaa, joihin on haettu ratkaisumallit. Ensimmäiseksi selvitettiin, miten Työteen kirjanpidon rakenne ja kustannuslaskenta saadaan hinnoittelua tukevaksi. Toiseksi on selvitetty 1.1.2006 voimaan tulleen työmarkkinatukiudistuksen vaikutuksia kunnan talouteen ja ratkaisuna haettiin sellaista toimintamallia, jolla nämä kustannukset minimoidaan. Jälkimmäisen ongelman ratkaisussa on myös kaupungin perusturvakeskuksella oma roolinsa menojen kasvun hillitsemisessä.

Työn viimeisessä osiossa on opinnäytetyöprosessin myötä syntyneet johtopäätökset sekä omat toimenpidehdotukseni molempiin edellä mainittuihin ongelmiin ja niiden hoitamiseen.

Avainsanat: kustannuslaskenta julkinen sektori työttömyys palvelukeskukset

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	4
1 KUSTANNUSLASKENTA.....	7
1.1 Kustannuslaskentamenetelmät	7
1.1.1 Kustannuslajilaskenta	8
1.1.2 Katetuottolaskenta	10
1.1.3 Tuotekohtainen kustannuslaskenta	12
1.1.4 Toimintoperusteinen kustannuslaskenta	13
1.1.5 Balance Score Card taloushallinnon tukena	18
2 JULKISHALLINNON KUSTANNUSLASKENTA	22
2.1 Kunnallishallinto	22
2.1.1 Omakustannushinnoittelu.....	23
2.1.2 Pääoman tuotto prosenttiin perustuva hinnoittelu.....	24
2.1.3 Markkinahinnoittelu.....	25
2.1.4 Katetuottohinnoittelu	25
2.1.5 Muut hinnoittelumuodot	26
3 NUORTEN TYÖPAJASTA TYÖTEEKIKSI	28
3.1 Nuorten työpaja	28
3.2 Työllistämiskeskus	29
3.3 Työteenkin taloushallinto	33
4 TYÖMARKKINATUKIUUDISTUS 1.1.2006	37
4.1 Kuntien rooli työmarkkinatuki uudistuksessa.....	38
4.2 Vaikutukset kunnan talouteen	38
4.3 Kuntouttava työtoiminta.....	40
5 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT	43
5.1 Työteenkin kustannuslaskenta ja hinnoittelu.....	43
5.2 Työmarkkinatuki uudistuksen kustannusten minimointi	45

JOHDANTO

Tämän työn tarkoituksena on kehittää julkishallinnon työllisyyspalveluita tuottavan yksikön kustannus- ja tuottavuuslaskentaa sekä tuoda kustannuslaskennan teoria käytäntöön. Kehittämistyön tarkoituksena on saada yksikön tuottavuus kasvamaan niin, että nettotulos ei jää alijäämäiseksi. Työssä tarkastellaan Vammalan kaupungin ja valtion työvoimahallinnon yhteistä yksikköä Vammalan seudun työvoiman palvelukeskus Työteekkiä. Jatkossa käytän yksiköstä nimitystä Työteekki, joka on vakiintunut nimi tälle yksikölle.

Aiheen työhöni sain jo muutama vuosi sitten, kun Työteekin johtaja olisi halunnut ostaa kaupungin liikelaitokselta osan työpanoksestani yksikönsä kustannuslaskennan kehittämiseksi. Kunnille tulleet velvoitteet työmarkkinatuen lakimuutosten myötä 1.1.2006 alkaen tekivät aiheesta kuitenkin niin kiinnostavan, että päätin ottaa haasteen vastaan opinnäytetyöni aiheena.

Työ on laadittu kuntatalouden näkökulmasta, ja se on jaettu viiteen pääosiin, joista ensimmäinen tarkastelee kustannuslaskennan menetelmiä yleisellä tasolla. Toinen osio tarkastelee lähinnä julkishallinnon eli kuntien kustannuslaskennan rakenteita ja kehittämistä.

Kolmannessa osiossa paneudutaan varsinaiseen työllisyysdenhoitoon Lounais-Pirkanmaan alueen osalta. Lounais-Pirkanmaan alueen muodostavat Äetsä, Mouhijärvi, Punkalaidun ja Vammala. Seudun rakennetyötömyyden purkamisen on strategisesti Työteekin tehtävä. Seuraavaksi tarkastellaan Työteekkiä, lyhyesti sen historiaa ja nykypäivää sekä Työteekin ongelmaa kustannuslaskennan kehittämistä.

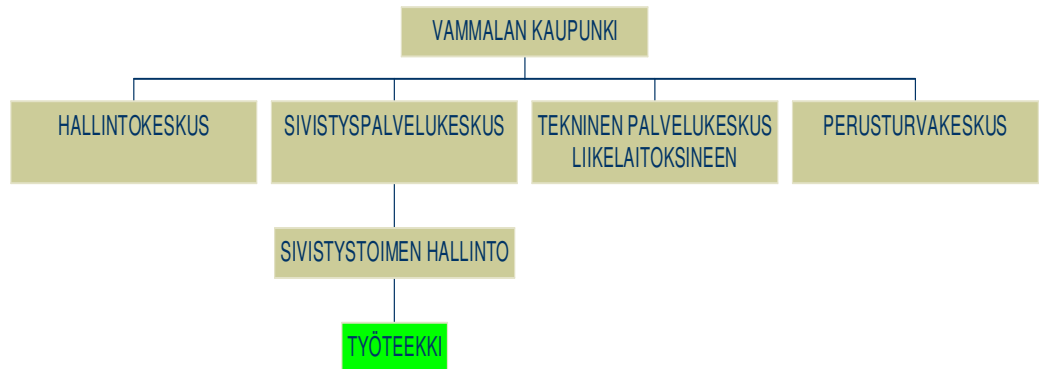
Neljäs osio selventää taustaa kunnille muodostuneelle ongelmalle, joka tulee ratkaista. Siinä kerrotaan työmarkkinatukiudistuksesta ja sen vaikutuksista kunnallistalouteen. Tähän uudistukseen liittyy kiinteänä osana kuntouttava työtoiminta, joka on lakisääteisesti kunnan tehtävä. Kehittämällä kuntouttavaa työtoimintaa kunnilla on mahdollisuus alentaa työmarkkinatukiudistuksen myötä tulleita kustannuksia. Viides osio koostuu molempien ongelmien ratkaisusta ja omista johtopäätöksistä.

Ensimmäisen osion tarkoituksena on selventää kustannuslaskennan erilaisia menetelmiä, jotta seuraavien osioiden ymmärtäminen olisi helpompaa ja käsitteet selvillä. Tämä osio on tarpeellinen, kun esittelen tutkintotyöni Työteekin henkilöstölle. Ensimmäisen osion lopuksi olen tarkastellut Balance Score Cardin (jatkossa BSC) merkitystä kustannusten hallinnassa. Tässä yhteydessä myös kerrotaan Vammalan kaupungin ja Työteekin Balance Score Cardista sekä siitä, mikä osa Työteekin tavoitteista liittyy tähän tutkintotyöhön. BSC:n tarkastelu liittyy olennaisena osana talouden hoitamiseen, siksi asiaa tarkastellaan myös siitä näkökulmasta.

Toisessa osiossa käydään läpi kunnallishallinnon kustannuslaskennan puutteita ja eroavaisuuksia yksityiseen sektoriin. Tässä osiossa paneudutaan lähinnä julkishallinnon palveluiden hinnoitteluun. Taustatiedot selkiyttävät kolmannen osion tutkiskelua, koska tarkoituksena on saada Työteen tuotteiden ja palveluiden hinnoittelu ja kustannukset vastaamaan toisiaan sekä näin aikaansaada nollatulos jatkossa. Tehtävän alussa eli vuoden 2005 tilinpäätöksessä tulos oli noin 150.000 euroa tappiollinen.

Kolmannessa osiossa selvitetään, miten Nuorten työpajatoiminnasta kehittyi seudullinen Työvoiman palvelukeskus Työteekki, mistä kaikki lähti ja miten on päädytty tähänhetkiseen organisaatiomalliin sekä taloudenohjauksen välineisiin. Tässä osassa paneudutaan myös tämän yksikön taloushallinnon ja kustannuslaskennan kehittämiseen.

Vammalan kaupungilla on neljä eri palvelukeskusta, joista yksi on sivistyspalvelukeskus. Sen hallinnon vastuualueen alaisena vastuuyksikkönä toimii Työteekki.

Kuva 1 Työteen hallinnollinen sijainti (Vammalan kaupungin organisaatiokaavio)

Työteen kustannuslaskenta ei periaatteessa eroa muusta kustannuslaskennasta mitenkään. Julkishallinnon kustannusrakenteet ja taloushallinto eivät ole samanlaiset kuin yritysmaailmassa, mikä vaikeuttaa kustannuslaskentaa. Julkishallinnon palveluiden tuottamisesta aiheutuneet kustannukset katetaan pääosin verovaroin sekä valtionosuuksin. Tämä on suurin ero yksityiseen sektoriin, jossa kustannukset katetaan palveluiden myynnistä saatavilla tuotoilla.

Kuten yleensäkin palvelualoilla myös Työteen kustannuksista suurin osa muodostuu henkilöstömenoista. Nämä ovat vielä pääosin kiinteitä kustannuksia, mikä asettaa kustannuslaskennalle omat haasteensa. Mitä vähemmän on kiinteitä kustannuksia, sitä helpompaa on kustannusten kohdennus suoritteelle.

Yli 20-vuoden kunnallisen työkokemuksen perusteella tiedän, että julkishallinnossa kustannuslaskenta on ollut aivan viime päiviin saakka toissijaista ja hieman epätarkkaa – ”sinnepäin” -laskentaa. Se on perustu-

nut pääasiassa historiaan eli kirjanpidon tietoihin. Opinnäytetyössäni pyrin kuitenkin ennustamaan myös tulevaisuutta ja vastaamaan sen mukanaan tuomiin haasteisiin.

Tutkimus on tehty pääasiassa perehtymällä Työteen olemassa oleviin taloustietoihin ja rakenteisiin, selvittämällä historia ja miten toimintaa on muutettu vuosien varrella sekä muutosten vaikutusta kustannusrakenteisiin. Nykypäivän kustannusrakenteisiin on valtio asettanut kunnille suuria haasteita palvelurakenteita muokkaavalla puitelaillla, joka tulee voimaan 1.1.2007. Työteekissä on kuitenkin tehty jo paljon puitelain edellyttämiä ratkaisuja, joista kerron tarkemmin osiossa kolme.

Tutkielman neljännessä osassa selvitän työmarkkinatukiudistuksen taustaa, valtionosuuksien vaikutusta uudistuksessa sekä kuntouttavan työtoiminnan teoriaa ja käytäntöä. Keskeisin vaikutus kuntien talouteen työmarkkinatukiudistuksella oli se, että kunnat joutuvat osallistumaan työmarkkinatuen rahoitukseen. Lain mukaan kunnat rahoittavat puolet siitä työmarkkinatuesta, jota myönnetään yli 500 päivää tukea saaneille, aktiivitoimiin osallistumattomille työttömille. (Kuntaliitto 24/80/2005)

Viidennessä osassa olen tehnyt omat johtopäätökset ja ratkaisut taustatietoihin pohjautuen. Ratkaisu oli löydettävä kahteen ongelmaan:

1. Miten Työteen kustannuslaskentaa kehitetään niin, että yksikön tulos saadaan tuottavaksi ja näkyväksi?
2. Minkälaisilla toimenpiteillä Vammalan kaupunki vastaa valtionhallinnon työmarkkinatukiudistukseen vuoden 2008 alusta?

Vuoden 2008 alusta valtionosuudet laskevat tietyille tasolle, johon ne jäävät. Näin meidän tulee selvittää, mitä toimenpiteitä koko kaupungin tasolla edellytetään tuolloin.

Toimenpiteiden keskeisin rooli on tietenkin Työteekillä, mutta myös perusturvakeskuksen tulee muuttaa toimintaansa toimeentulotuki-asiakkaiden aktivoimiseksi työmarkkinoille. Toimeentulotuki ei voi jatkossa olla kunnan ”raha-automaatti”, vaan jokaista asiakasta tulee ensisijaisesti ohjata aktiivitoimenpiteisiin.

1 KUSTANNUSLASKENTA

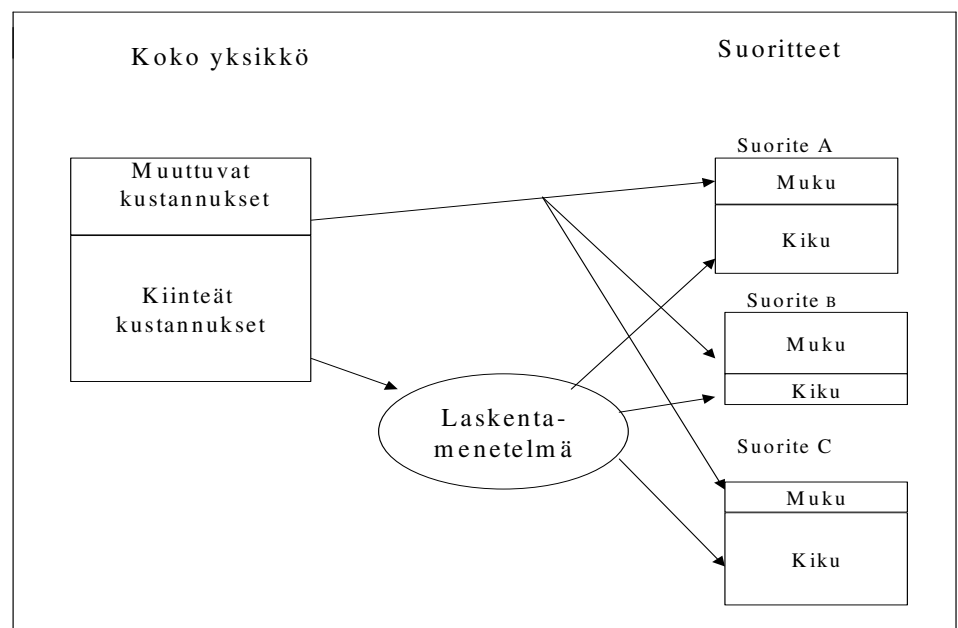
Kustannuslaskenta on erittäin monitahoinen käsite, joka voidaan jakaa moneen eri osaan. Sen päätehtävänä on kuitenkin antaa informaatiota, jonka avulla tehdään päätöksiä ja valintoja. Samalla kustannuslaskenta tuottaa hyödyllistä informaatiota yrityksen kustannusrakenteesta sekä kertoo, onko toiminta kannattavaa. Lisäksi kustannuslaskentaa voidaan käyttää apuna hinnoittelussa. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 46)

Kustannuslaskennassa on erilaisia menetelmiä kustannusten määrittelemiseksi ja kohdentamiseksi. Kohdennus on koko kustannuslaskennan ongelman ydin. Muuttuvien ja välittömien kustannusten osalta kohdentamisongelmaa ei tietenkään ole. Kiinteiden ja välillisten kustannusten kohdentaminen on kustannuslaskennan kriittinen piste. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 46)

Liiketoiminnan kannattavuuden ja tuloksellisuuden selvittämiseksi on tunnettava kustannukset. Tämän vuoksi kustannuksilla onkin johdon laskentatoimessa keskeinen asema. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 46)

1.1 Kustannuslaskentamenetelmät

Kaikissa kustannuslaskennan menetelmissä toiminta-ajatus on sama. Kiinteät/välilliset kustannukset pyritään kohdentamaan mahdollisimman oikein aiheuttamisperiaatetta noudattaen loppusuoritteelle, joka voi olla palvelu tai tuote. Seuraavassa kaaviossa olen hahmottanut asian mahdollisimman yksinkertaisesti

Kuva 2, oma näkemys kustannusten jakamisesta

Kustannuslaskenta voidaan jakaa tavallaan kahteen pääalueeseen, joista toisen tehtävänä on selvittää kustannukset vastuualueittain ja toisen laskentakohteittain. Kustannuslaskennalta odotetaan myös informaatiota tapauskohtaisesti erilaisiin päätöksentekotilanteisiin. Yritysten kustannus-seurantaan kuuluvat vastuualueet jaetaan yleensä investointiyksiköihin, tulosyksiköihin sekä kustannuspaikkoihin (Vehmainen & Koskinen 1998: 85).

Kustannuslaskennassa on eroteltavissa kolme tärkeintä osa-aluetta. Nämä ovat kustannuslajilaskenta, kustannuspaikkalaskenta sekä suoritekohtainen kustannuslaskenta. Perinteisesti suoritekohtainen kustannuslaskenta on rajattu suoritteisiin, joita ovat tuotteet ja palvelut (Jyrkiö & Riistama 2002: 63).

1.1.1 Kustannuslajilaskenta

Kustannuslajilaskentaa varten on yrityksen tuotannontekijät ryhmiteltävä ensin työsuorituksiin, aineksiin sekä lyhyt ja pitkävaikutteisiin tuotantovälineisiin. Useimmiten yrityksissä kokonaiskustannukset selvitetään tuotannontekijöittäin. Tällöin kustannuslaskenta tehdään ensivaiheessa kustannuslajeittain. Kustannusten lajittelussa pyritään noudattamaan liikekirjanpidon kululajeja. Lyhyen ajan laskelmissa on tarkoituksenmukaista ryhmitellä kustannukset hieman eri tavalla kuin liikekirjanpidon kulut (Riistama & Jyrkiö 1994: 94).

Seuraava taulukko kuvaa edellä mainittua kustannusten ja tuotannontekijöiden ryhmittelyä ja niiden vastaavuutta:

Tuotannontekijän ryhmät	Vastaavat kustannustenryhmät
Työsuoritukset	palkat lakisääteiset sivukulut vapaaehtoiset sivukulut
Ainekset	aineskustannukset
Lyhytvaikutteiset tuotantovälineet	tarvikekustannukset vuokrat valaistus- ja energiakustannukset kuljetus- ja muut palvelukustannukset
Pitkävaikutteiset tuotantovälineet	poistot korot vakuutuskustannukset

Kuva 3 (Riistama & Jyrkiö 1994:95, Kustannusten ryhmittely lajeittain)

Työkustannusten pääosan muodostavat tietenkin palkkakustannukset. Nimenomaan bruttopalkka, josta ei vielä ole vähennetty veroja ja muita maksuja. Tämä on työnantajalle tuleva maksu tehdystä työstä. Lisäksi tulevat vielä henkilösivukulut, joita ovat muun muassa sosiaaliturvamaksu, työttömyysvakuutusmaksu, eläkemaksu. Lisäksi luetaan eräät palkalliset vapaapäivät sekä lomakorvaukset sivukuluineen. Työkustannukset muodostuvat kahdesta eri osatekijästä: tehdyn työn määrästä sekä työn yksikkökustannuksista (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 84-88). Tomperi kehottaa kirjassaan huomioimaan työkustannuksissa myös yrittäjän oman työpäivän. Hänen mukaansa yrittäjän palkka on tavallaan se korvaus, jonka hän saisi ulkopuolisen palveluksessa työskennellessään (Tomperi 2002: 10).

Aineskustannukset koostuvat nimensä mukaisesti aineista ja niiden kustannuksista, joihin luetaan raaka-aineet, osat ja puolivalmisteet, apu- ja lisäaineet sekä käyttöaineet, kuten esimerkiksi poltto- ja voiteluaineet sekä tarvikkeet (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 89). Aineskustannuksiin vaikuttavat käytetty ainemäärä sekä tietenkin myös yksikkökustannukset. Ongelmana kustannuslaskennassa aineiden osalta on niiden arvostusongelma, joka taas liittyy aineiden varastointiin. Aineiden käytön arvostus perustuu joko alkuperäiseen hankintahintaan, jälleenhankintahintaan tai joissain yrityksissä myös vakio- eli standardihintaan (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 92).

Lyhytvaikutteisten tuotantovälineiden kustannuksiin luetaan muun muassa seuraavat kustannukset: ostettu energia, kuljetus-, huolto ja konsulttipalvelut, osin vakuutukset, tietoliikenne sekä matka- ja edustuskustannukset. Näiltä osin ei arvostusongelmaa synny, koska lyhytvaikutteiset tuotantovälineet käytetään sitä mukaa kun ne hankintaan. Myös rakennusten, koneiden ja kaluston vuokrauskustannukset, käsitellään laskennassa kuten lyhytvaikutteiset tuotantovälineet (Jyrkkiö & Riistama 2002:111).

Pitkävaikutteisia tuotantovälineitä ovat lähinnä omassa omistuksessa olevat rakennukset, koneet ja muu kalusto. Näiden hankinnasta aiheutuvat lähinnä vuosittaiset pääomakustannukset kuten poistot ja korot. Myös kaikki omaisuusvakuutusmaksut kuuluvat tähän kustannusten ryhmään (Jyrkkiö & Riistama 2002:111). Yrityksen sisäisissä kustannus- ja suunnittelulaskelmissa korkokustannukset lasketaan yleensä koko toimintaan sidotusta pääomasta. Tällöin huomioidaan vieraan pääoman koron lisäksi myös oman pääoman korko eli korvaus sijoitetusta pääomasta (Tomperi 2002:10).

Poistot ilmaisevat tuotannon tekijän käyttämisestä aiheutuneet kustannukset. Kustannukset ovat seurausta siitä, että tuotannon tekijän käyttökelpoisuus vähenee tai sen arvo alenee. Kustannuslaskennassa poistojen osalta törmätään usein jaksotusongelmaan. Liikekirjanpidon poistot eivät välttämättä kuvaa ajallisesti oikein arvon alenemista (Alhola & Lauslahti 2000:114-115)

1.1.2 Katetuottolaskenta

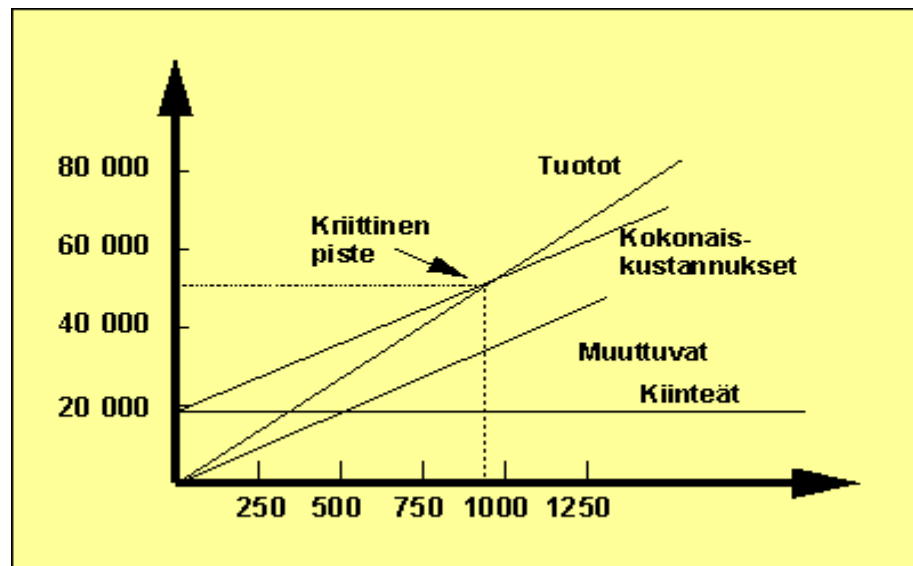
Katetuottolaskennassa kustannukset jaetaan yksinkertaisesti muuttuviin ja kiinteisiin. Katetuottolaskenta on käytäntöön nähden jokseenkin pelkistettyä, mutta ajattelutapana erittäin hyödyllinen. Sen peruskaava on hyvin yksinkertainen:

$$\begin{aligned} & \text{Myyntituotot (=Liikevaihto)} \\ & - \text{ Muuttuvat kustannukset} \\ & = \text{Katetuotto} \\ & - \text{ Kiinteät kustannukset} \\ & = \text{Tulos} \end{aligned}$$

(Alhola & Lauslahti 2000:66)

Katetuottolaskennassa tarkastellaan toiminnan määrän ja kannattavuuden välistä riippuvuutta. Muuttuvien kustannusten oletetaan muuttuvan toiminnan määrän kanssa samassa suhteessa. Kiinteät kustannukset taas pysyvät vakiona. Myyntituottojen oletetaan myös vaihtelevan toiminnan määrän suhteessa. Näiden olettamuksien vuoksi katetuottolaskenta soveltuukin lähinnä vain lyhyen ajan laskennan perustaksi. Yleensä laskentakausi on enimmillään yksi vuosi. (Alhola & Lauslahti 2000:67)

Katetuottolaskentaa kuvaa hyvin kannattavuuskuvio:

Kuva 4 (Alhola & Lauslahti 2000:71)

Kannattavuuskuviossa esitetään yrityksen kokonaistuotot ja -kustannukset sekä toiminta-aste, jonka mittana on tässä käytetty myytyjen tuotteiden määrää. Yleensä mittana on käytettävä myyntieuroja, koska monituoteyrityksessä erilaisten tuotteiden yhteen laskeminen ei tietenkään ole mielekästä. Tuottosuora on piirretty origon ja pisteen (500 yksikköä 25 000 eu-

roa) kautta. Muuttuvien kustannusten suora on piirretty origon ja pisteen (500 yksikköä, 19 000 euroa kautta. Tuottosuoran ja muuttuvien kustannusten suoran väliin jäävä kulma vastaa vakiona pysyvää katetuotto prosenttia, 38 %. Katetuotolla on katettava kiinteät kustannukset ja siten ne onkin piirretty muuttuvien kustannusten suoran päälle, jolloin on saatu kokonaiskustannusten kuvaaja. Tuotto- ja kokonaiskustannusten suorat leikkaavat toisensa kriittisen pisteen, 947 kpl kohdalla. Tämän määrän yli menevältä osalta syntyy voittoa. Varmuusmarginaali kappalemääränä on luettavissa vaaka-akselilta. Katetuottolaskennassa käytetään Alhola & Lauslahden mukaan erilaisia tunnuslukuja analyysivälineinä:

Katetuotto prosentti kuvaa sitä, montako prosenttia katetuotto on myyntituotoista tai liikevaihdosta. Se ilmaisee koko yrityksen toiminnan tai laskettaessa tuotteittain/tuoteryhmittäin näiden kyvyn tuottaa katetta yrityksen kiinteiden kustannusten kattamiseen ja voittoon.

$$\text{Katetuotto prosentti} = 100 \times \frac{\text{katetuotto}}{\text{liikevaihto}}$$

Kriittinen piste (KRP) eli kriittinen liikevaihto eli liikevaihdon nollapiste ilmaisee kannattavan toiminnan ehdottoman alarajan. Sillä tarkoitetaan liikevaihtoa, jolla kustannukset saadaan katetuksi, mutta voittoa ei synny yhtään. Tulos on tällä liikevaihdolla nolla.

$$\text{Kriittinen piste} = 100 \times \frac{\text{kiinteät kustannukset}}{\text{katetuotto prosentti}}$$

Laskettaessa katetuottoa yksikköä kohti käytetään kaavaa

$$\text{Kriittinen piste} = \frac{\text{kiinteät kustannukset}}{\text{katetuotto yksiköltä}}$$

Varmuusmarginaalilla tarkoitetaan sitä pelivaraa, joka on nykyisen liikevaihdon ja kriittisen liikevaihdon välillä. Laskentakaava on seuraava:

$$\text{Varmuusmarginaali} = \text{Nykyinen liikevaihto} - \text{Kriittisen pisteen liikevaihto}$$

Varmuusmarginaali voidaan esittää myös suhdelukuna, jolloin sen laskentakaava on

$$\text{Varmuusmarginaali} = 100 \times \frac{\text{toiminta-aste} - \text{Kriittisen pisteen toiminta-aste}}{\text{Toiminta-aste}}$$

Neilimo & Uusi-Rauvan mukaan katetuottolaskennassa tuloksen muodostumiseen vaikuttaa neljä tekijää:

1. Myyntihinta: jos myyntihinta nousee, kannattavuus paranee.
2. Myyntimäärä: jos myyntimäärä kasvaa, kannattavuus paranee.
3. Muuttuvat yksikkökustannukset: jos muuttuvat yksikkökustannukset alenevat, kannattavuus paranee.

4. Kiinteät kustannukset: jos kiinteät kustannukset alenee, kannattavuus paranee.

Tässä olettamassa vain yksi tekijä muuttuu muiden pysyessä ennallaan. Tämä ei kuitenkaan käytännössä ole näin yksiselitteistä.

Käytännössä katetuottolaskennan ilmeisiä puutteita ovat muun muassa:

1. Kustannusten jakaminen selkeästi muuttuviin ja kiinteisiin ei aina ole mahdollista, myöskään tuottojen ja kustannusten kehittyminen ei ole niin suoraviivaista kuin kannattavuuskuviossa esitetään.
2. Voitto ja kate ovat kaksi eri asiaa
3. Lyhyen aikavälin mittauksella ei voida katteesta päätellä toiminnan kannattavuutta eikä sitä, mikä osa liiketoiminnasta pitäisi lopettaa kannattamattomana
4. Katetuottolaskennassa ei myöskään ole huomioitu myynnin oikaisueriä liikevaihdossa, muutoinkin käsitteet ja tulkinnat vaihtelevat eri yrityksissä niin, etteivät niiden katteet ole keskenään vertailukelpoisia. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005:67-75)

1.1.3 Tuotekohtainen kustannuslaskenta

Tuotekohtaisessa kustannuslaskennassa käytetään erilaisia kalkyyleitä, jotka kuvaavat tuotteen yksikkökustannuksia eri tavoin laskettuna. Suoritekalkyyleitä on kolme eri päätyyppiä minimikalkyyli, keski-määräiskalkyyli sekä normaalikalkyyli.

Minimikalkyylin laskennassa tuotteelle kohdistetaan vain muuttuvat kustannukset, koska ne muuttuvat valmistusasteen muuttuessa ja näin ollen aiheutuvat tuotteiden valmistuksesta. (Jyrkkiö & Riistama 2002:132).

$$\text{Minimikalkyyli} = \frac{\text{laskentakauden muuttuvat kustannukset}}{\text{Suoritemäärä}}$$

Parhaiten aiheuttamisperiaatetta noudattaa minimikalkyyli, koska siinä huomioidaan ainoastaan muuttuvat kustannukset. Kiinteät kustannukset eivät muutu tuotantoasteen vaihdellessa. (Jyrkkiö & Riistama 2002:134).

Keskimääräiskalkyylin laskennassa tuotteelle kohdistetaan kaikki laskentakauden kustannukset riippumatta siitä, ovatko ne muuttuvia vai kiinteitä. Keskimääräiskalkyyllillä laskettaessa ajatuksena on se, että kaikki laskentakauden kustannukset ovat aiheutuneet aikaansaadusta suoritemäärästä. Kustannuksia ei eritellä kiinteisiin tai muuttuviin vaan niitä käsitellään yhtenä eränä. (Jyrkkiö & Riistama 2002:132).

$$\text{Keskimääräiskalkyyli} = \frac{\text{laskentakauden kokonaiskustannukset}}{\text{suoritemäärä}}$$

Keskimääräiskalkyyliä käytettäessä ongelmana on se, että ne suoritteet, joiden valmistusaste on alhainen, saavat suhteessa suurimman taakan kiin-

teistä kustannuksista. Niille lasketaan myös valmistamatta jääneiden suoritteiden osuus. Toimintavaihtoehtoja vertailtaessa keskimääräiskalkyyli on käyttökelpoisiin. (Jyrkkiö & Riistama 2002:133-134).

Normaalikalkyyli auttaa poistamaan tämän ongelman. Sillä laskettaessa eliminoidaan toimintasuhteen muutosten vaikutusta yksikkökustannuksiin. Kiinteistä kustannuksista kohdistetaan suoritteelle vain se määrä, joka niille tulisi keskimääräisesti laskettuna toiminta-asteen ollessa normaali. (Jyrkkiö & Riistama 2002:133).

$$\text{Normaalikalkyyli} = \frac{\text{laskentakauden muuttuvat kustannukset}}{\text{toteutunut suoritemäärä}} + \frac{\text{laskentakauden kiinteät kustannukset}}{\text{normaalisuoritemäärä}}$$

Normaalikalkyylin käytön etuna on se, että myös kiinteät kustannukset kohdennetaan suoritteille, mutta ne eivät ole riippuvaisia toiminta-asteesta. (Jyrkkiö & Riistama 2002:134).

1.1.4 Toimintoperusteinen kustannuslaskenta

Toimintolaskenta = Activity Based Costing

Menetelmä perustuu ajatukseen, että tuotteiden valmistaminen vaatii toimintoja ja toiminnot kuluttavat resursseja. Tästä syystä tuotteen/palvelun kustannusrakenteen pohjana toimivat toiminnot eivätkä suoritteet tai itse palvelut. (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001:85).

Toimintalaskenta tarkoittaa myös kustannusten oikeaa kohdentamista. Toimintolaskenta on kustannus- ja kannattavuuslaskennan suuntausvaihtoehto. Toimintolaskenta kuvaa organisaation toimintaa ja auttaa ymmärtämään sen kustannusten käyttäytymistä. (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001:85).

Toimintolaskennan kehitysvaiheet

Ensimmäisessä vaiheessa määritellään yksikössä tapahtuvat toiminnot. Käytännössä toimintoja kannattaa määritellä kymmenestä kolmeenkymmeneen. Toiminnot ryhmitellään Kari Alholan mukaan kolmeen eri kategoriaan:

1. asiakkaalle lisäarvoa tuottava toiminto
2. lisäarvo tuottamaton, mutta pakollinen toiminto
3. turha toiminto.

Työkokemukseni mukaan täysin turhat toiminnot voivat olla esimerkiksi työtehtäviä, joita yksikössä on tehty perinteisesti, mutta enää niille ei ole tarvetta – tätä kutsutaan historialliseksi rasitteeksi. Näistä toiminnoista luopuminen on vaihtoehto niin sanotulle juustohöyläsäästämiselle. Juustohöyläsäästäminen on merkinnyt meillä kunnassa sitä, että ei tehdä oikei-

ta rakenteellisia muutoksia vaan vähennetään kustannuksia vähän joka yksiköstä. Mielestäni rakenteellinen muutos tarkoittaa esimerkiksi yhden toiminnon lopettamista kokonaan

Seuraavassa vaiheessa kiinteät kustannukset ryhmitellään yksikön toimintojen mukaan. Ryhmittely voidaan suorittaa joko ulkoista laskentaa kehittämällä, sisältää normaalin kirjanpidon sekä käyttöomaisuuskirjanpidon, tai ryhmittelemällä kustannukset laskennallisesti. Laskennallisen menetelmän heikkoutena on laskelmien tarkkuuden huononeminen. Tämän vaiheen tuloksena selviää se, mitä kunkin työtehtävän tekeminen maksaa yksikölle. (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001:85-86)

Tämän jälkeen kullekin toiminnolle valitaan kohdistamisperuste (=kustannusajuri) ja lasketaan näille yksikköhinnat. Tästä vaiheesta selviää, mitä eri työtehtävät maksavat esimerkiksi tunnissa tai suoritteittain.

Kiinteät kustannukset kohdistetaan suoritteille toiminnoista kustannusajureiden suhteessa. Tämän vaiheen lopputuloksena selviävät suoritteiden omakustannusarvot.

Toiminto on yhdistelmä ihmisiä, teknologiaa, raaka-aineita, menetelmiä ja ympäristöä, jolla saadaan aikaan tietyn tuotteen tai palvelun. Toiminto kuvaa sitä, mitä yrityksessä konkreettisesti tehdään, mihin työaikaä käytetään ja mikä on toiminnon tuotos.

Esimerkkejä toiminnoista

- Kaupasta sopiminen
- Markkinointimateriaalin tuottaminen
- Puhelinmyynti
- Tuotteen kokoonpano
- Tuotteen pakkaaminen
- Asiakkaan laskuttaminen (Alhola 1998:33)

Yritys voi vaikuttaa ainoastaan siihen, mitä se tekee eli juuri toimintoihin. Lähtökohtana toimintojen hallinnassa on tunnistaa ne resurssit, joita tällä hetkellä käytetään eli toiminnot ja niiden kustannukset sekä tuotosten määrä eli toimintojen mittayksiköt. Sekä se miten hyvin ne tuotetaan. Kaikki nämä tiedot saadaan toimintoperusteisen laskennan avulla. (Alhola 1998:37)

Toimintolaskenta on sellainen laskentamenetelmä, jolla kerätään, käsitellään ja raportoidaan yrityksen olennaisia toimintoja koskevia taloudellisia ja toiminnallisia tietoja. (Alhola 1998:39). Mielestäni toimintolaskenta auttaa ymmärtämään kustannuksia ja sitä mistä ne aiheutuvat.

Toimintolaskenta on hyvä apuväline myös laadunkehitystyössä. Kun selvitetään toimintojen aiheuttamat kustannukset, pystytään tarkastelemaan, jakautuvatko kustannukset toiminnan kannalta järkevästi. Palvelualan yrityksessä tärkein laatutavoite on asiakastyytyväisyys, jolloin resurssien

olisi jakauduttava asiakkaan kannalta olennaisimpiin toimintoihin. (Alhola 1998:40-42)

Toimintokohtaisten kustannusten selvittämisen seitsemän askelta:

1. Toimintoanalyysi
 - tämän avulla tunnistetaan yrityksen tärkeät toiminnot, jotta voidaan luoda perusta niiden kustannusten ja suorituskyvyn riittävän tarkalle määrittämiselle. (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001:85-93)
2. Elinkaaren määrittely
 - elinkaaren määrittäminen luo edellytykset tuotteen tai palvelun kustannusten hallintaan koko elinkaaren ajalta. (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001:85-93)
3. Toimintokohtaisten kustannusten määrittäminen
 - resurssien kohdistaminen toiminnoille aiheuttamisperiaatteella
 - toiminnon kustannusten vaihteluita parhaiten kuvaavan mittayksikön määrittäminen
 - toimintokohtaisten kustannusten laskeminen (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001:85-93)
4. Suorituskyvyn mittayksiköiden määrittäminen
 - suorituskyvyn mittayksiköt saadaan niistä yrityksen taloutta ja toimintaa kuvaavista tilastoista, joita muutoinkin käytetään yrityksen suoritusten mittaamiseen
 - jokainen toiminto analysoidaan, jotta voidaan määrittellä se, miten tehokkaasti toimitaan. (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001:85-93)
5. Toimintoryhmien kustannusten määrittäminen
 - toimintoryhmän analyysissa määritellään toimintojen väliset riippuvuudet ja näin saadaan kokonaiskustannukset paremmin esille yli osastorajojen. (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001:85-93)
6. Kustannusten kohdistaminen raportointikohteelle; teknologia, tilaukset, asiakkaat. (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001:85-93)
7. Tuotekustannusten laskenta
 - toiminnon suorittaminen kuluttaa resursseja ja tuote/palvelu puolestaan käyttää toimintoja
 - tuote/palvelukustannus määritellään toimintoluetteloiden avulla eli mitä toimintoja tarvitaan lopputuotteen aikaansaamiseksi (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001:85-93)

Toimintoja hallittaessa pystytään asettamaan strategisen suunnitelman mukaiset entistä realistisemmat tavoitteen koko yrityksen toiminnalle. Turhista toiminnoista voidaan luopua ja ylimääräiset kustannusten aiheuttajat voidaan eliminoida. Jo vuonna 1998 Kaplan & Cooper kirjoittivat kirjassaan, että toimintolaskennan myötä toimintotapojen ja jopa yrityksen strategian muuttaminen ovat harkinnan arvoisia toimenpiteitä kannattavuuden kohentamiseksi. (Järvenpää & Partanen & Tuomela 2001: 93-94)

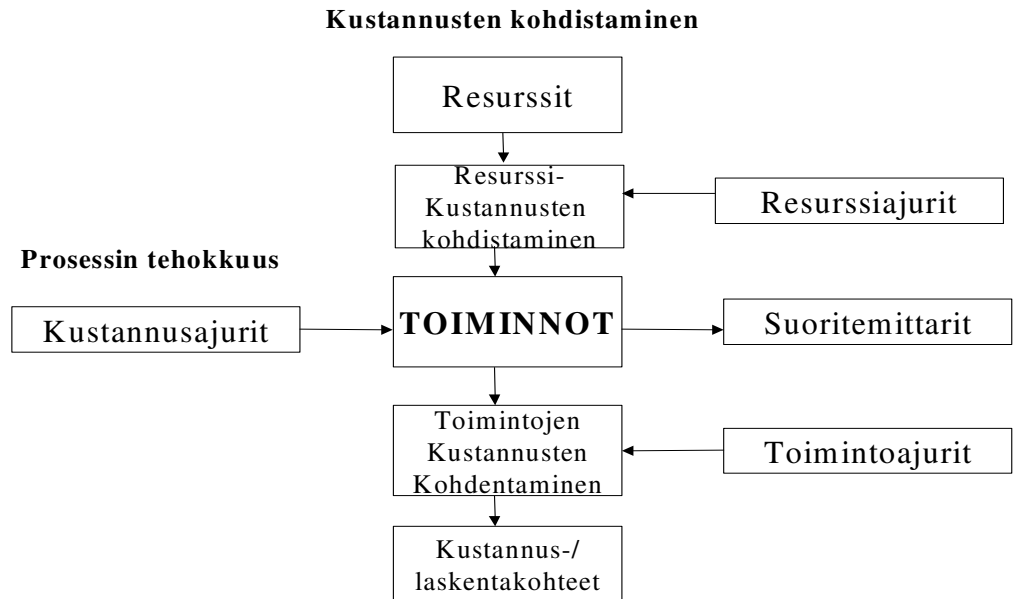
Toimintoperusteisessa laskennassa katsotaan toiminnon suoritusten käytävän resursseja. Tuotteet vuorostaan käyttävät toimintoja. Tuotekustannus määritetään toimintoluetteloiden avulla, jotka yksilöityvät toiminnon tiettyä tuotetta valmistettaessa ja käytetyn suorituksen määrän. Toiminnon tuotekustannus saadaan laskemalla yhteen kaikkien toimintojen kustannukset toimintoluettelossa. (Alhola 1998: 44-47)

Toimintolaskennan käyttöönottoon liittyy kokemuksen mukaan aina kysymys siitä, halutaanko kehittää monimutkaisempi järjestelmä – sillä sitä toimintolaskenta yleensä on – ja saada tarkempaa tietoa, joka maksaa enemmän. Toisaalta on mielenkiintoista tietää, mitä yritykset hyötyvät käyttäessään toimintolaskentaa johdon päätöksenteon tukena.

Nämä asiat johdattelevat kysymykseen siitä, tuoko toimintolaskenta relevanttia tietoa yritysjohdolle, eli onnistuvatko toimintolaskenta tuottamaan tarpeellista informaatiota ja poikkeako se merkittävästi yrityksen mahdollisesti hyödyntämän yleiskustannuslisiin perustuvan laskennan tuottavasta informaatiosta.

Toimintolaskenta on kehitetty vastaamaan monimutkaistuvan tuotannon aiheuttamiin kustannusten kohdistamisongelmiin. Kokemukseeni perustuen voin sanoa, että toimintolaskenta on ilman apuvälinettä erittäin työläs ja aikaa vievä laskentamuoto.

Toimintolaskennan kaksi näkökulmaa

Kuva 5 (Alhola 1998:36) CAM-I-risti

Toimintolaskenta auttaa ymmärtämään yleiskustannusten sisältöä ja luonnetta. Laskenta järkevöityy; mitataan asioita, joilla on merkitystä vaikka niiden mittaaminen olisikin hankalaa sekä osataan keskittyä olennaiseen. Toimintolaskennan avulla selviää myös se, mitä yrityksen resursseilla on saatu aikaan. (Alhola 1998:36-38)

”Toimintolaskennan käyttöönotossa on kaksi asiaa ylitse muiden:

On tiedettävä, mitä on tekemässä ja miksi eli toimintolaskennalla on oltava tavoite. Toimintolaskennasta ei saa tehdä monimutkaista laskuharjoitusta, vaan siitä on saatava selvä lisäarvo päätöksentekoon. Toimintolaskenta ei ole tiedettä eikä taidetta, vaan käytännöllinen johtamisen apuväline. Kun nämä asiat ovat kunnossa, organisaatiolla on kaikki mahdollisuudet saada toimintolaskennasta suuri hyöty!” (Lumijärvi & Kiiskinen & Särkilähti 1995: 118)

Kuten Alhola kirjassaan toteaa: ”Parempi olla kustannuslaskennassa suurin piirtein oikeassa kuin tarkalleen väärässä!” Tämä pitää paikkansa kaikessa kustannuslaskennassa, koska siitä ei ole esimerkiksi niin tarkkaa lainsäädäntöä tai ohjeistusta kuin kirjanpidosta.

1.1.5 Balance Score Card taloushallinnon tukena

Balance Score Card, jatkossa BSC, on alun perin luotu vastaamaan taloushallinnon ja laskentatoimen ongelmiin. BSC:lla on haluttu hahmottaa enemmän pitkän aikavälin talouden kehitystä. BSC on myös heikentänyt taloudellisen raportoinnin ylivaltaa johtamisessa sekä kirjanpidon asemaa laskentatoimen alueella. Toiminnan kannattavuuden kasvattaminen kun edellyttää aina toiminnallisia muutoksia. (Määttä 2000:33)

BSC tuo strategian ja sen eteenpäin viemisen jokapäiväiseen toimintaan sekä auttaa suunnanmuutoksissa johtoa tekemään ratkaisuja vahvistettua strategiaa myötäillen. (Määttä 2000:34)

Tasapainoinen onnistumisstrategia on BSC:n vastine suomalaisen julkishallintoon. Siinä on paremmin huomioitu julkisen toiminnan erityisluonne ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Tasapainotuksen tavoitteena on tarkistaa, miten muiden näkökulmien kriittiset menetystekijät tukevat vaikuttavuuden kriittisiä menetystekijöitä. Mikäli yhteyttä ei kyetä tunnistamaan, menetystekijät tulee muuttaa tai poistaa strategiasta. Vaikeimmaksi on osoittautunut uudistumisen ja työkyvyn sekä vaikuttavuuden välisten yhteyksien tunnistaminen julkisella sektorilla. (Määttä & Ojala 2001; 50-67)

Olen työskennellyt Vammalan kaupungilla pitkään ja ollut laatimassa erilaisia tuloskortteja sekä mittaristoja, mutta näiden todellinen kaupungin strategiaan kytkeminen aloitettiin vasta vuoden 2006 talousarvion laatimisen yhteydessä. Vuoden 2004 aikana päivitettiin kaupungin strategia 2005+ ja vuoden 2005 aikana palvelukeskukset laativat omat strategiansa, jotka oli johdettu koko kaupungin strategiasta.

Vammalan kaupungin visioksi vuodelle 2010 muotoutui : ”Hyvän asumisen, vapaa-ajan, yrittäjyyden ja kuntayhteistyön kaupunki” Painopistealueita ovat; (Vammalan kaupungin strategia 2005+).

Asuminen vuonna 2010

Vammalassa on jatkuvasti tarjolla vesistöjen läheisyydessä tasokkaita rivi- ja kerrostaloasuntoja.

Kaupungin omistamilla omakotialueille rakennetaan vuodessa 30 taloa hyvillä tonteilla. Työssäkäynti Tampereen kaupunkiseudulle, erityisesti läntisen moottoritien alueelle, vahvistuu. Uusi vesi- ja viemäriverkko mahdollistaa entistä paremmin asuntorakentamisen maaseudulla mm. Ilon ja Karkun suunnilla.

Hyvän asumisen edellyttämät peruspalvelut ovat kunnossa. (Vammalan kaupungin strategia 2005+).

Vapaa-aika vuonna 2010

Kulttuurissa kirja on Vammalassa painopiste. Golf 36-reikäisine kenttineen muodostaa Rautaveden ja Ellivuoren kanssa puoleensa vetävän vetovoimatekijöiden kokonaisuuden. Kaupunki luo edellytyksiä uusille investoinneille Satuniemen vapaa-ajankeskuksen tultua rakennetuksi. (Vammalan kaupungin strategia 2005+).

Yrittäjyys vuonna 2010

Uusia teollisia toimintoja syntyy koko ajan, Tyrvään ja Vinkin alueet alkavat täyttyä. Kaupunki luo uusia alueita käytettäväksi liike- ja teollisuustarkoituksiin.

Roismalan risteyksen alueelle rakennetaan kaupan tiloja. Ydinkeskustan erikoisliikkeet löytävät yhteistyöllä uutta vetovoimaa. (Vammalan kaupungin strategia 2005+).

Kuntayhteistyö vuonna 2010

Valtakunnalliset palvelu- ja kuntarakennetavoitteet on juuri toteutettu vapaaehtoiselta pohjalta.

Teknologia-asiamiestoiminta on laajentunut ja uutta yhteistyötä on syntynyt Tampereen kaupunkiseudun kanssa. (Vammalan kaupungin strategia 2005+).

Kuntayhteistyössä toteutetaan uusia ratkaisuja. Kunnat tilaavat yhteisiltä tuottajilta, kokonaisuus on moninainen.

Järvenpää-Partanen-Tuomela 2001:85-93

Tähän visioon pääsemiseksi rakensimme strategian, jonka eteenpäinviemistä ohjaa vastuualueitasoinen BSC. Liikkeelle lähdettiin strategian jälkeen SWOT-analyysillä eli selviteltiin mitä sisäisiä vahvuuksia ja heikkouksia Vammalan kaupungilla on sekä se mitä mahdollisuuksia ja uhkia ympäristö ja sidosryhmät meille tarjoaa.

Vastuualueiden toiminnalliset tavoitteet talousarviossa vuosittain esitetään BSC:n muodossa. Toiminnallisista tavoitteista laaditaan osavuosisikatsaukset sekä tilinpäätöksen yhteydessä lopullinen toteutuminen. Näin on huolehdittu siitä, että vastuualueet huolehtivat toiminnallisten velvoitteidensa toteutumisesta – ei ainoastaan taloudellisista.

Työteekille on laadittu yhteiset tuloskortit Työvoimatoimiston kanssa vuodelle 2007. Näkökulmia on neljä:

Asiakasnäkökulma

Sitova tavoite: Työttömien työnhakijoiden osaamisen vahvistaminen heidän työllistymisensä edistämiseksi

Taloudellisen vastuun näkökulma

Sitova tavoite: Tarvittavien palveluiden tuottaminen riittävän yksilöllisesti rakennetyöttömyyden purkamiseksi ja maahanmuuttajien kotouttamiseksi.

Taloudellisen vastuun näkökulma liittyy olennaisena osana tutkintotyön ratkaisun toteuttamiseen.

Taloudellisen strategisen tavoitteen saavuttamisen menestystekijöitä ovat;

1. Henkilöstöresurssit jaetaan eri organisaatioiden välillä ja sisällä siten, että päällekkäinen työ / palvelu poistuu (synergia edut)
2. Työttömien työnhakija-asiakkaiden / maahanmuuttajien aktivoiminen
3. Työttömät työnhakijat / maahanmuuttajat ohjautuvat ensisijaiseksi tarkoitetun toimeentulon piiriin. Näitä ovat: ansiotyö, sairaskorvauspäiväraha, työttömyysturva, opintotuki, toimeentulo-tuki, omaishoidontuki ja eläke.

Mittareina toimivat erilaiset tilastot.

Vuoden 2006 sitovista tavoitteista tähän tutkintotyöhön liittyviä ovat työmarkkinatuella /kotoutumistuella aktiivitoimiin osallistuneiden vähimmäisosuus 40% ja rakennetyöttömyyden aleneminen seudulla 550 henkilöön

Toimenpiteinä, joilla sitovat tavoitteet saavutetaan ovat yhteistyön tehostaminen seudun kuntiin, elinkeinoelämään ja palvelu- ja koulutusorganisaatioihin sekä yksilölliset työnhaku-, aktivointi- ja kotouttamissuunnitelmat ja seudun palvelujärjestelmän kehittäminen asiakkaiden palvelutarpeita vastaavaksi ja osallisuutta edistäväksi tekijäksi.

Prosessien laadun näkökulma

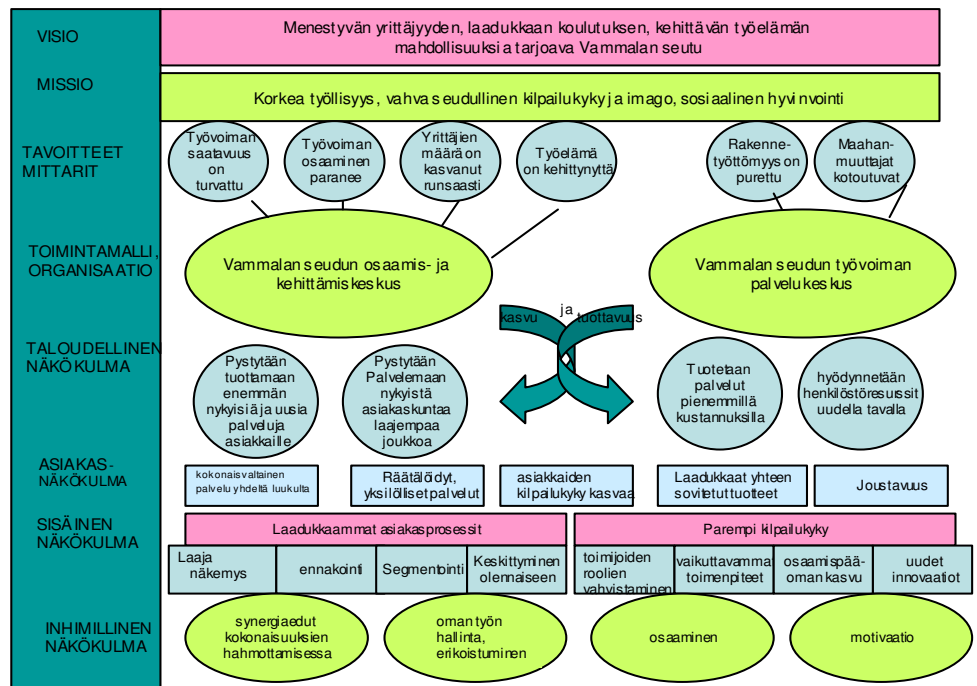
Sitova tavoite: Palveluprosesseja kehitetään ja toteutetaan asiakkaiden palvelutarpeen selvittämisen ja arvioimisen pohjalta

Oppimisen ja kehittymisen näkökulma

(henkilöstön näkökulma)

Sitova tavoite: Tuetaan ja edistetään henkilöstön halua ja kykyä kehittää itseään ammatillisesti. Tuetaan ja edistetään henkilöstön työssä viihtymistä ja jaksamista.

Työteekin osalta vuoden 2007 tuloskortit, jotka on laadittu yhteistyössä Vammalan seudun työvoimatoimiston kanssa, voidaan kuvata seuraavalla kaaviolla;

Kuva 6 Lounais-Pirkanmaan Työllisyysstrategia

Kaavion termien selitykset:

Missio: eli perustehtävä, kuvaa sitä, miksi työllisyysstrategia on tehty.

Visio: kuvaa tilaa, jota tavoitellaan.

Työllisyysstrategiset tavoitteet: ovat painopisteitä, joihin panostamalla pyritään haluttuun visioon. Tavoitteiden on oltava myös mitattavassa muodossa, jotta niiden saavuttamista voidaan arvioida. Kullekin tavoitteelle on oltava olemassa sekä määrälliset, että laadulliset mittarit. Vammalan seudun osaamis- ja kehittämis keskus pyrkii omiin määriteltyihin tavoitteisiinsa ja määrittelee johtoryhmässään näiden tavoitteiden tavoitetasot ja mittarit, joilla tavoitetason saavuttamista arvioidaan. Vammalan seudun työvoiman yhteispalvelupisteellä on omat tavoitteet, joiden tavoitetason ja mittarit määrittelee kyseisen yksikön johtoryhmä. Molemmissa johtoryhmissä asetetaan tavoitetasot lyhyelle ja pitkälle aikavälille. Ohjausryhmät arvioivat näiden tavoitteiden saavuttamista.

Näkökulmat:

Uuden toimintamallin hyötyjä on pystyttävä perustelemaan taloudellisesta näkökulmasta, asiakasnäkökulmasta, organisaatioiden sisäisestä näkökulmasta ja myös henkilöstön näkökulmasta (inhimillinen näkökulma). Näiden näkökulmien on myös oltava sopusoinnussa keskenään. Oheisessa strategiakartassa on määritelty asiat, joita uudella toimintatavalla tavoitellaan em. näkökulmat huomioiden. (Lounais-Pirkanmaan Työllisyysstrategia)

2 JULKISHALLINNON KUSTANNUSLASKENTA

2.1 Kunnallishallinto

Tarkasteltaessa kannattavuutta julkishallinnossa on välttämätöntä pitää mielessä se, että vielä tällä hetkellä on julkishallinnon monella toimintalohkolla menossa laajempi tai rajoitetumpi muutoskausi ilmaisipalveluiden tuottamisesta maksullisiin palveluihin, vaikka palveluilla on tietenkin aina ollut hintansa. (Suomen Kuntaliitto, Oiva Myllyntaus).

Palvelujen tai tavaroiden maksulliseen tuottamiseen on ollut koko 2000-luvun julkishallinnon yksiköille siirtymäaika. Yhä enemmän myös julkishallinnossa yritetään noudattaa periaatetta, jossa se maksaa joka käyttää. (Suomen Kuntaliitto, Oiva Myllyntaus).

Kunnan palvelutuotannossa on kuitenkin erinäisiä esteitä kustannusten käsittelemiseksi muuttuvina kustannuksina, vaikka ne tuotannon järjestämisen kannalta olisivat suoritemäärästä riippuvia. Näitä ovat mm. toiminnan lakisääteisyys, hallinnolliset ratkaisut, henkilöstöpolitiikka ja työsopimukset sekä yhteistoiminta- ja liitossopimukset. (Suomen Kuntaliitto, Oiva Myllyntaus).

Kunnallishallinnossa ei myöskään aina ole itsestään selvää onko jokin kustannus muuttuva vai kiinteä. Esimerkiksi päiväkotiapulaisen palkka; vakinaisen päiväkotiapulaisen palkka on kiinteä kustannus, mutta määräaikaisen palkka onkin muuttuva kustannus. (Suomen Kuntaliitto, Oiva Myllyntaus).

Välittömien kustannusten kohdistamisessa erona yritysmaailman kustannuslaskentaan on se, että kunta-alalla välittömänä kustannuksena pidetään kustannusta, joka voidaan kohdistaa suoraan tehtävälle, tuotteelle tai suoritteelle – yritysten kustannuslaskennassa välittömän kustannuksen edellytyksenä on sen kohdistettavuus suoritteelle. (Suomen Kuntaliitto, Oiva Myllyntaus).

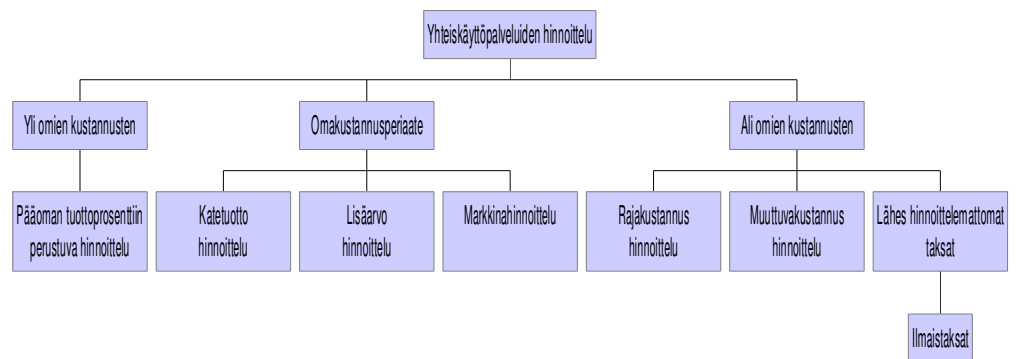
Nykyisin valtio ohjaa kuntia entistä enemmän tuottamaan palveluitaan yhdessä ja näin tasaamaan palveluiden aiheuttamia kustannuksiaan. Tällä tavalla voidaan myös lisätä kuntapalveluiden tuottamisen taloudellista tehokkuutta ja saada mahdolliset ylimääräiset resurssit täysimääräisesti käyttöön. (Suomen Kuntaliitto, Oiva Myllyntaus).

Palveluiden yhteiskäyttöön liittyy kuitenkin hinnoitteluongelmia ja hinnoittelumuodon valinnan ongelma. Palveluntuottaja haluaa palvelulleen kunnan katteen kun taas palveluiden ostaja haluaa mahdollisimman alhaisen hinnoittelumuodon. Teoriassa yhteiskäyttöpalvelut voidaan hinnoitella omakustannusperiaatteella tai yli/ali omien kustannusten. Laissa tai asetuksessa ei ole mitenkään hinnoittelua erikseen määriteltä, vaan se on kuntien itsensä päätettävä asia. (Suomen Kuntaliitto, Oiva Myllyntaus).

Mielestäni palveluiden yhteiskäytön hinnoitteluproblematiikka on tietyllä tapaa verrannollinen liikeyritysten sisäisten suoritteiden hinnoittelulle, koska yhteiskäytössä on kyse ikään kuin kunnallishallinnon sisäisistä suoritteista. Kunnan sisällä (kirjanpidon näkökulmasta) näitä ei kuitenkaan katsota sisäisiksi menoiksi tai tuloiksi, vaan se on selkeästi ulkoista myyntiä.

Seuraavissa kappaleissa on joitakin hinnoittelumuotoja ja niiden ominaisuuksia kunnallishallinnon näkökulmasta.

KUNTATALOUDEN HINNOITTELUMENETELMÄT

Kuva 8 Julkishallinnon hinnoittelumenetelmät (Valkama 2006:170).

Kuviossa on erilaiset hinnoittelumenetelmät suhteutettu sen mukaan, miten ne suhtautuvat kyseisen palvelun tuotannosta aiheutuneisiin kustannuksiin. Markkinahinnoittelu voi olla myös alle tai yli omien kustannusten. (Valkama 2006:170).

2.1.1 Omakustannushinnoittelu

Kokemukseni mukaan omakustannushinnoittelu on julkishallinnossa käytetyimpiä hinnoittelumuotoja. Koska kunta on verovaroin ylläpidettävä julkishallinnon elin, sen tarkoitus ei ole tuottaa voittoa vaan saada kustannuksensa katettua.

Omakustannushinnoittelulla tarkoitetaan palveluiden myymistä siihen hintaan, joka vastaa niiden tuotantokustannuksia eli asiakkaalta laskute-

taan palvelun tuottamisesta aiheutuneet kaikki erillis- ja yleiskustannukset. Palvelun omakustannusarvo saadaan selville, kohdistamalla kaikki kustannukset kohdistetaan pääkustannuspaikoille ja edelleen loppusuoritteelle. (Keski-Suni 1995: 47).

Omakustannusarvo lasketaan seuraavasti:

+ välittömät kustannukset
 + välilliset kustannukset
 + pääomakustannukset

= omakustannusarvo (OKA) (Keski-Suni 1995: 47).

Omien kustannusten laskeminen perustuu aiheuttamisperiaatteen soveltamiseen. Omakustannusperiaatetta on pidetty sopivana kuntasektorille juuri siitä syystä, että yhteiskäytön piiriin tulevat palvelut voivat monessa tapauksessa olla jossain määrin monopolisia eli vain kunnan tuottamia palveluita. Näin ollen niille ei esimerkiksi löydy ns. markkinahintaa. (Keski-Suni 1995: 47).

Omakustannushinnoittelun ainoana ongelmana kuntasektorilla on ns. uponneet kustannukset. Uponneet kustannukset ovat niitä kustannuksia, jotka ovat syntyneet jo ennen palveluiden yhteiskäyttöjärjestelmän käyttöönottoa tai ne syntyvät siitä riippumatta. Osa yhteistyökumppaneista ei katso näiden kustannusten kuuluvan ao. palvelun kustannuksiin. (Sipilä 2003:64).

2.1.2 Pääoman tuottoprosenttiin perustuva hinnoittelu

Pääoman tuottoprosenttiin perustuvan hinnoittelun lähtökohtana on edellä mainittu omakustannusarvo, johon lisätään haluttu tai useimmiten kunnanvaltuuston päättämä/asettama pääoman tuottotavoite. Tuottotavoitteenä voidaan käyttää esimerkiksi vieraan pääoman keskikorkoa tai selkeää euromääräistä tuottotavoitetta. (Valkama 2006:171).

Hinnoittelu lasketaan seuraavasti:

Palvelun välittömät kustannukset
 + palvelun välilliset kustannukset

= Palvelun omakustannusarvo (OKA)
 + palvelun sitomalle pääomalle yksikköä
kohden laskettu tuottotavoite
 = Palvelun myyntihinta (Valkama 2006:171).

Menetelmässä hinnoittelun tarkkuus riippuu siitä, miten täsmällisesti kustannukset ja pääoma on kyetty kohdistamaan kyseiselle tuotteelle tai palvelulle. Pääsääntöisesti edellytetään, että tuote tai palvelu muodostaa oman kannattavuusyksikkönsä, jonka sitoma pääoma pystytään erottamaan erilleen organisaation muusta pääomasta. Kunnallishallinnossa tämä ei yleensä ole mahdollista, sillä ainoastaan eräillä liikelaitoksilla on omat erilliset taseensa. Kunnallistalouden voittoa tuottavaa hinnoittelua voidaan vastustaa sillä perusteella, ettei kunnan tarkoituksena ole voiton tuottaminen. Tästä huolimatta voidaan yksittäinen kunnallinen tuote tai palvelu hinnoitella ylijäämää tai voittoa tuottavaksi. (Valkama 2006:171).

2.1.3 Markkinahinnoittelu

Markkinahinnalla tarkoitetaan hintaa, jonka ns. markkinat määräävät eli sitä hintaa, joka tuotteesta tai palvelusta maksetaan samalla maantieteellisellä alueella. Markkinahinnalla ei välttämättä ole mitään tekemistä kunnan omien kustannuslaskelmien kanssa vaan sen todella määräävät markkinat. Näin ollen se voi joko olla joko alempi tai ylempi kuin tuotteen tai palvelun omakustannusarvo. (Valkama 2006:172).

Markkinahintaa käytetään yleensä silloin, kun ollaan ns. vapailla markkinoilla. Tämä tarkoittaa sitä, että vastaavalla tuotteella tai palvelulla on myös muita yksityisen alan tarjoajia ja kunta on yksi kilpailussa mukana oleva. (Valkama 2006:172).

Markkinahinnoittelun on myös katsottu sopivan silloin, kun kunta ryhtyy tuottamaan sellaista yhteiskäyttöpalvelua, joka ei ole sisältynyt sen alkuperäiseen palvelustrategiaan. (Valkama 2006:172).

2.1.4 Katetuottohinnoittelu

Katetuottohinnoittelun lähtökohtana on Valkaman mukaan muuttuvien kustannusten jakaminen tuotteelle tai palvelulle. Muuttuviin kustannuksiin lisätään osuus kiinteistä kustannuksista sekä mahdollinen kate.

Katetuottohinnoittelun periaatteena on se, että muuttuvat kustannukset tulee aina kattaa sekä ainakin osa kiinteistä kustannuksista, mikäli niitä pystytään jotenkin kohdentamaan tuotteelle tai palvelulle. (Valkama 2006:172).

Katetuottohinnoittelu lasketaan seuraavasti;

Palvelun välittömät muuttuvat kustannukset
+ palvelun välilliset muuttuvat kustannukset

= Palvelun minimiomakustannusarvo (MOKA)
+ Mahdollinen riittävä kate

= Palvelun veloitus hinta (Valkama 2006:172).

Mielestäni katetuottohinnoittelu on huomattavasti joustavampi hinnoittelutapa kuin paljon käytetty omakustannushinnoittelu.

Mikäli kunta ei itse pysty vaikuttamaan kiinteisiin kustannuksiinsa ja sillä on ylimääräistä kapasiteettia, olisi kunnan kannattavaa myydä palveluitaan naapurikunnalle millä tahansa minimikustannusarvon ylittävällä hinnalla. Näin se saisi vajaan kapasiteetin käyttöön ja vielä osan kiinteistä kustannuksistaan katetuksi. Omakustannushinnoittelussa tätä mahdollisuutta ei ole vaan veloitettava hinta on aina omakustannusarvo. (Valkama 2006:172).

2.1.5 Muut hinnoittelumuodot

Lisäarvohinnoittelu perustuu palvelun saajan eli asiakkaan saamaan hyötyyn tai arvonnäkökulmaan. Tällä hinnoittelumuodolla minimoidaan esimerkiksi yhteiskäyttöpalveluita hankkivan kunnan riskit, sillä tässä asiakkaalle annetaan takuu palvelun hyödystä. Tällöin riskit jäävät aina yhteiskäyttöpalveluita tuottavalle kunnalle. Mikäli lisäarvo ennakoitua suureksi, palveluita tuottava kunta voi saada tuntuvan korvauksen ottamastaan riskistä. Ongelmana tässä hinnoittelussa on hyödyn tai lisäarvon määrittäminen ja mittaaminen, koska ne voivat näkyä vasta pitkällä aikavälillä ja palvelusta maksetaan kuitenkin käytön mukaisesti. (Valkama 2006:173).

Muuttuvakustannushinnoittelu määrittelee palvelun hinnan välittömien muuttuvien kustannusten pohjalta. Tämä hinnoittelumuoto sopii erityisesti tilanteisiin, joissa palvelua tuottavalla kunnalla on vapaata kapasiteettia, jolle ei löydy muuta käyttöä kunnan omassa tuotannossa. Lisäksi tätä hinnoittelumuotoa on käytetty joissakin tapauksissa, jolloin on hankittu satunnaisesti palvelua yksittäiselle asiakkaalle maksusitoumuksella. (Valkama 2006:173).

Marginaalikustannushinnoittelu tarkoittaa sitä, että yhden palvelun hinta vastaa yhden lisäpalvelun tuottamisen aiheuttamia lisäkustannuksia. Marginaalikustannushinnoittelua kutsutaan toiselta nimeltään myös erilliskustannushinnoitteluksi. Marginaalikustannushinnoittelun etu on tiukan aiheuttamisperiaatteen soveltaminen. Palvelun tuottaja kuitenkin ajautuu vaikeuksiin sellaisessa tilanteessa, jossa keskimääräiskustannukset ylittävät marginaalikustannukset. (Valkama 2006:174).

Ilmaistaksat kuuluvat perinteisesti kuntapalveluiden tuottamiseen. Yhteiskäytössä ne merkitsevät sitä, että joku palvelu kollektivisoidaan toisten kuntien käyttöön ilman vastiketta. (Valkama 2006:174).

Lähes hinnoittelemattomat maksut ovat tyypillisiä hyvinvointivaltion perimiä asiakasmaksuja, joiden ei ole tarkoitustakaan kattaa palvelun aiheuttamia kustannuksia. Lähinnä julkisen terveydenhuoltoalan palvelut ovat näitä, joista peritään ainoastaan nimellinen korvaus (Valkama 2006:174).

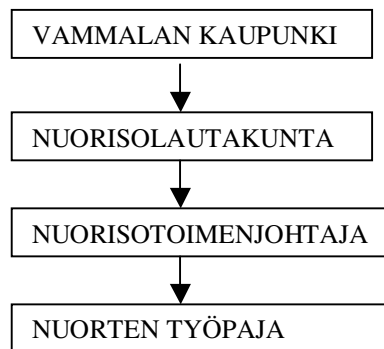
Pitkään kunnallista kustannuslaskentaa sekä hintavertailuja tehneenä tiedät, että kunnallisista työehtosopimuksista johtuen jonkin alan palkkaustaso saattaa olla yksityistä sektoria kalliimpi. Kuntasektorin pitkät vuosilomat (38 päivää, yksityisellä 25 päivää) aiheuttavat yksityistä sektoria kalliimpia palvelun tuottamiskustannuksia. Tällöin voidaan markkinahinnoittelussa jäädä alle omakustannushinnan.

3 NUORTEN TYÖPAJASTA TYÖTEEKIKSI

3.1 Nuorten työpaja

Nuorten työpaja aloitti toimintansa Vammalassa vuonna 1994. Nuorten työpaja keskittyi lähinnä nimensä mukaisesti nuorten eli 17-28-vuotiaiden (Nuorisolaki) työttömien työllistämiseen. Tällöin toiminta oli nuorisotoimen vastuualueen alaisuudessa. Toiminnan tarkoituksena oli tuolloin nuorten ohjaaminen ja sopeuttaminen käytännön työskentelyyn sekä työelämään valmentaminen. (Nuorten työpajan toimintakertomus 1994).

Seuraavasta organisaatiokaaviosta selviää Työpajan organisatorinen sijainti selkeämmin:

Toiminnan käynnistymisvuonna 1994 oli Nuorten työpajan palveluksessa kaksi ohjaajaa, joista toinen oli samalla pajan johtaja. Nuoria työllistettiin vuoden aikana vain noin 12 henkilöä. Seuraavina vuosina työllistettyjen määrä kasvoi noin 40 henkilöön vuoden aikana. Samalla myös ohjaajien määrä kasvoi kolmeen. Työllistettävien määrän kasvu on jatkunut tasaisena vuodesta toiseen. (Nuorten työpajan toimintakertomus 1994).

Toiminnan laajentuminen ja kehitys alkoivat 1990-luvun lopulla, jolloin nykyinen johtaja otti haasteen vastaan. Tällöin nuorten työpajan toiminta laajentui ja siellä oli johtajan lisäksi myös työllisyysvaroin palkattuina 3-4 ohjaajaa, jotka olivat keskittyneet eri toiminta-aloille. Työpajalla oli vuositasolla työhallinnon aktiivitoimenpiteissä keskimäärin 80 henkilöä puolen vuoden jaksoissa. Tämä tarkoitti sitä, että noin 40 nuorta oli kerralla osallistumassa valmennukseen. (Nuorten työpajan toimintakertomukset 1998-1999).

Työpajalle ohjattiin työttömiä nuoria pääasiallisesti työvoimatoimiston kautta erilaisiin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Näitä toimenpiteitä olivat työharjoittelu, työkokeilu tai työllistämistukityö. Perusopetuksesta työpajalle ohjattiin nuoria työelämään tutustumisjaksoille. Ammatilliset oppilaitokset hyödynsivät työpajaa työssäoppimispaikkana. Työpaja

tarjosi nuorille myös siviilipalvelu- ja yhdyskuntapalvelupaikan. Yhdyskuntapalvelu on vaihtoehtoinen suoritusmuoto vankilatuomiolle. (Nuorten työpajan toimintakertomukset 1998-1999).

Nuorten työpaja teki yhteistyötä alueen yritysten kanssa, tarjoten mahdollisuutta alihankintatöiden tekemiseen. Alihankintatöitä tehtiin sekä kumi- ja muoviteollisuudelle että metalliteollisuudelle. Työpaja tarjosi työpalvelua edellisten lisäksi myös rakennus-, ompelu- ja siivouspalveluiden muodossa. (Nuorten työpajan toimintakertomukset 1998-1999).

3.2 Työllistämiskeskus

Vuosina 2001 ja 2002 toimintaympäristössä ja työttömyyden rakenteessa tapahtui muutoksia. Nuorten osuus työttömistä pienentyi aiemmista vuosista oleellisesti ja muiden ikäluokkien osuus kasvoi. Varsinkin yli 50-vuotiaiden osuus työttömistä kasvoi huomattavasti. Heidän työllistämisensä kasvatti muita haasteita. Työnantajat palkkasivat mieluummin nuoremman 30-50 vuotiaan kuin yli 50-vuotiaan työttömän. Työttömyyden pituudella oli selkeä vaikutus työllistymiseen. Mitä pidempi työttömyysjakso oli, sen vaikeampi oli työllistyä. (Työvoimahallinnon työttömyystilastot 1994-2005).

TYÖTTÖMIEN MÄÄRÄ VUOSINA 1994 - 2005

VUOSI	TYÖTTÖMÄ T YHTEENSÄ	NUORET TYÖTTÖMÄT	NUORTEN YLI 50- OSUUS %	YLI 50-V VUOTIAAT	YLI 50-V OSUUS %
1994	1928	343	17,8	365	18,9
1995	1804	283	15,7	393	21,8
1996	1720	238	13,8	432	25,1
1997	1539	188	12,2	453	29,4
1998	1529	186	12,2	470	30,7
1999	1535	196	12,8	478	31,1
2000	1504	187	12,4	510	33,9
2001	1397	149	10,7	505	36,1
2002	1309	144	11,0	492	37,6
2003	1274	138	10,8	499	39,2
2004	1283	132	10,3	562	43,8
2005	1195	102	8,5	535	44,8

Yllä olevasta taulukosta näkee selkeästi työttömyyden rakenteellisen muutoksen eli sen, miten työllisyyden rakenne on muuttunut vuodesta 1994 vuoteen 2005 Vammalan kaupungissa. Alkuvuosina ongelmana oli nuorisotyöttömyyden korkea osuus, 17,8 % koko työttömyydestä. Vähitellen vuosien kuluessa yli 50-vuotiaiden osuus kasvoi ja vuonna 2005 heidän osuutensa oli jo lähes puolet eli 44,8 %. Vastaavasti nuorisotyöttömyyden osuus väheni alle 10 %:iin.

Työttömyyden pitkittyminen aiheuttaa muita lieveilmiöitä, kuten syrjäytymistä, sosiaalipalvelujen tarvetta, laajentunutta päihteiden väärinkäyttöä, mielenterveysongelmia sekä muita yhteiskunnallisesti ei-toivottuja ilmiöitä. Nämä kaikki ilmiöt aiheuttavat myös taloudellista rasitetta julkishallinnolle.

Kaikkia käyttäytymismallien mukanaan tuomia ongelmia ei voida mitata rahassa. Osa ongelmista on kuitenkin selkeästi muunnettavissa euroiksi. Toimeentulotuet, asumistuet, erilaiset hoitomaksut sekä verotulojen lasku ovat laskettavissa ja suoraan julkishallinnon kustannuksiin vaikuttavia eriä.

Nuorten työpajan palvelujen laajentamiselle ja osin muuttamiselle oli tullut sosiaalinen tilaus. Myös työvoimahallinnolla oli halukkuutta tukea tätä muutosta ja osallistua siihen. Oli myös kaupungin edun mukaista kehittää toimintaa palvelemaan entistä laajempaa asiakaskuntaa. Näin siirryttiin nuorista 17-28-vuotiaista kaikenikäisten työttömien palveluiden tuottamiseen.

Toiminnan oleellinen muutos edellytti sekä toimitilojen että hallinnon uudelleen tarkastelua. Silloiset toimitilat olivat aivan liian ahtaat ja epäkäytännölliset. Myös työpajan hallinnoinnin uudelleen järjestäminen tuli harkittavaksi tässä yhteydessä.

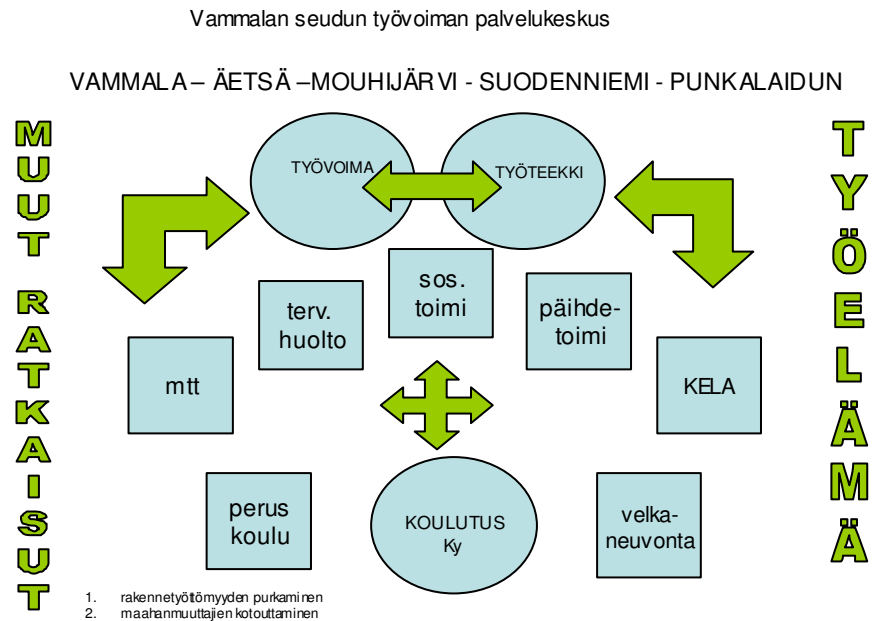
Työministeriön julkaiseman Työpolitiikan strategian 2003-2007-2010 ensimmäisenä strategisena linjauksena on rakenteellisen työttömyyden alentaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen (Työministeriö 2003, 1970/022/2002TM). Saman julkaisun mukaan rakenteellinen työttömyys muodostuu seuraavista työttömien ryhmistä: pitkäaikaistyöttömät (12 kk yhtäjaksoisesti työttömänä olleet, toistuvasti työttömät (16 kuukauden aikana yhteensä 12 kk työttömänä olleet), työvoimapolitiittisen toimenpiteen jälkeen suoraan työttömäksi jääneet sekä toistuvasti toimenpiteille sijoittuvat työttömät.

Näihin haasteisiin vastaamaan perustettiin vuoden 2003 alusta silloinen Työllistämiskeskus, joka oli työllisyyden kokonaisvaltaiseen hoitoon erikoistunut yksikkö. Työllistämiskeskuksen perustamisen myötä myös yhteistyötahojen määrä kasvoi. Yksikkö siirrettiin samalla sivistyspalvelukeskuksen alaisuuteen nuorisotoimen alaisuudesta. Työllistämiskeskus ei ollut enää pelkästään nuoria työttömiä varten vaan toiminta laajeni koskemaan koko työikäistä väestöä.

Vuoden 2004 aikana aloitti työllistämiskeskuksen yhteydessä Vammalan seudun työvoiman yhteispalvelupiste (TYP). Tämä hanke oli Vammalan kaupungin työllistämiskeskuksen, perusturvakeskuksen, Vammalan seudun työvoimatoimiston sekä Kansaneläkelaitoksen yhteinen hanke. Hankkeesta muodostui seudullinen työvoiman palvelukeskus 1.1.2006. Toiminta käynnistettiin uuden toimintamallin luomisella. Tässä vaiheessa vakinaistettiin kaksi työvalmentajaa, jotka olivat ensimmäiset vakinaiset henkilöt työllistämiskeskuksessa johtajan lisäksi.

Edellä mainittu toiminnan muutos on edellyttänyt erityistä verkostoitumista seudullisesti eri toimintatahojen kanssa. Erityisesti tässä vaiheessa korostui yhteistyö ammatillisten oppilaitosten sekä kuntien sosiaalitoimen kanssa.

Seuraavassa kaaviossa on kuvattu edellä esitettyä toimintaa sekä verkostoitumista

Kuva 9 Lounais-Pirkanmaan Työllisyysstrategia

Kuvan käsitteitä; mtt on mielenterveystoimisto, KELA on kansaneläkelaitos, sos.toimi on nykyinen perusturvakeskus, koulutus ky on Vammalan seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä.

Kuntayhteistyötä tehtiin tässä vaiheessa Mouhijärven, Suodenniemen, Punkalaitumen ja Äetsän kuntien kanssa. Kunnat ostivat ostopalvelusopimuksin työllistämiskeskukseen palveluita. Tavoite oli palveluiden tuottaminen asiakkaille/kuntalaisille, niiden tuottaja oli toisarvoinen asia. Pääasiana nähtiin kuntalaisten ja veronmaksajien etu.

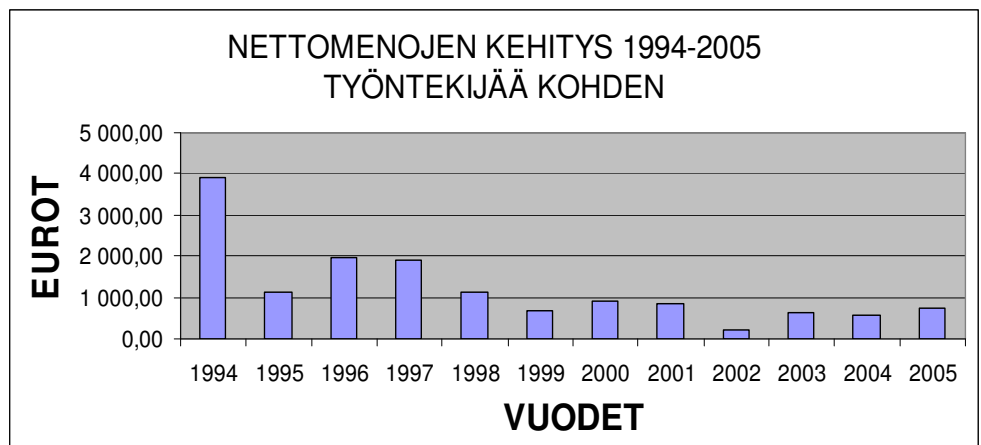
Vuonna 2004 oli työllistämiskeskukseen kautta aktivointitoimenpiteissä 175 henkilöä, joka on lähes 100 henkilöä enemmän kuin aiemman nuorten työpajan aikoina. Myöskin työllistymisprosentti on noussut 33,7 %:sta 50 %:iin. Tämä tarkoittaa sitä, että toimenpiteen jälkeen henkilöistä 50 % on joko sijoittunut työelämään, koulutukseen, ryhtynyt yrittäjäksi tai päässyt eläkkeelle. Ainoastaan 9 % on jäänyt työttömäksi aktivointitoimenpiteiden jälkeen vuonna 2004 (Vammalan kaupunki, Työllistämiskeskus Työteekki Toimintakertomus 2004).

Taloudellista kehitystä kuvaa seuraava kaavio, joka perustuu vuosien 1994-2005 toteutuneisiin lukuihin. (Toimintakertomukset 1994-2005)

NUORTEN TYÖPAJAN/TYÖTEEKIN MENOKEHITYS 1994 - 2005

VUOSI	OHJAAJAT	TYÖNTEKIJÄT	MENOT	TULOT	NETTOMENO	NETTO	
						MENO %	NETTOMENO /TYÖNTEK.
1994	2	12	103 414,72	48 643,14	54 771,58	53	3 912,26
1995	3	38	153 723,76	107 303,90	46 419,87	30	1 132,19
1996	3	37	185 174,91	106 462,96	78 711,95	43	1 967,80
1997	4	67	310 940,79	177 113,69	133 827,10	43	1 884,89
1998	4	75	319 813,88	231 947,97	87 865,91	27	1 112,23
1999	4	90	357 131,42	293 142,14	63 989,28	18	680,74
2000	4	99	327 432,12	231 985,48	95 446,65	29	926,67
2001	4	83	327 433,81	252 843,81	74 590,00	23	857,36
2002	5	90	216 611,92	195 033,58	21 578,34	10	227,14
2003	8	137	481 862,25	387 786,11	94 076,14	20	648,80
2004	10	175	538 023,27	435 207,33	102 815,94	19	555,76
2005	11	190	628 079,22	481 218,43	146 860,79	23	730,65

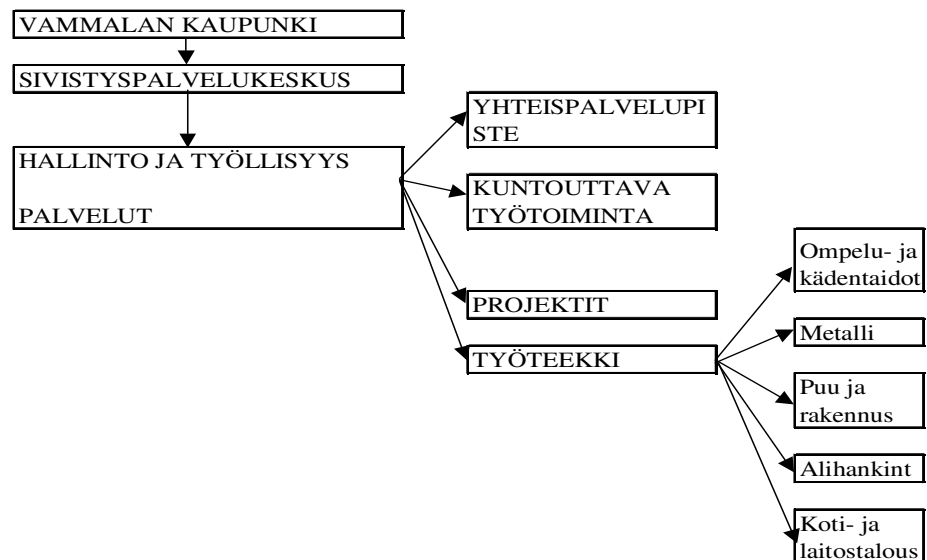
Seuraava kaavio kuvaa toiminnan taloudellista kehitystä. Erityisesti voidaan tulkita, että vuodesta 1999 lukien toiminnan kustannukset on saatu pysytettyä alle 1000 euron/työntekijä. Vuoden 2005 hieman kasvaneet kustannukset ovat aiheutuneet siitä, että Työteekkiin palkattiin 1.9.2004 kaksi uutta vakinaista henkilöä. Näiden henkilöiden palkkaukseen ei saa valtion tukea, vaan kustannukset jäävät kokonaisuudessaan yksikön vastattaviksi.

Kuva 10, edellisestä taulukosta johdettu

3.3 Työteen taloushallinto

Taloushallinnon osalta Työteen ongelmana on kirjanpitoon luotu rakenne. Työteen ei ole oma itsenäinen vastuualue vaan se on osa sivistystoimen hallintoa. Omina kustannuspaikkoinaan ovat Työllistämiskeskus, Kuntouttava työtoiminta, Yhteis palvelupiste sekä projektit. Eri osastojen kustannukset on pyritty jakamaan tunnisteita käyttäen:

Kuva 11, Kaupungin organisaatiokaaviosta johdettu

Kaupungin taloushallinnon rakenteessa ylimmällä tasolla on talousyksikkö. Talousyksiköitä kaupungilla on kolme eli peruskunta ja kaksi liikelaitosta. Seuraavana tasolla ovat vastuualueet, joita ovat palvelukeskusten sisällä olevat suurimmat yksiköt. Näiden vastuualueiden sisällä ovat vastuuyksiköt, jotka on pääosin eriytetty kirjanpidossa kustannuspaikoiksi. Kustannuspaikoilla voidaan erottaa erilaisia menolajeja tunnistein. Tunnisteita käytetään lähinnä tilastointiin tarvittaviin meno/tuloerittelyihin.

Sisäisen laskennan raportointi tunnisteilta ei ole toimiva eikä luotettava, joten tämäkin hankaloittaa osastokohtaista seurantaan tunnisteita käytettäessä.

Työmarkkinatuki uudistuksen myötä vuoden 2006 alusta on entistä tärkeämpää seurata kustannuksia tarkemmalla tasolla ja tämän vuoksi tulisikin alkuperäistä rakennetta muuttaa seuraavasti:

Vastuualue

Työteen

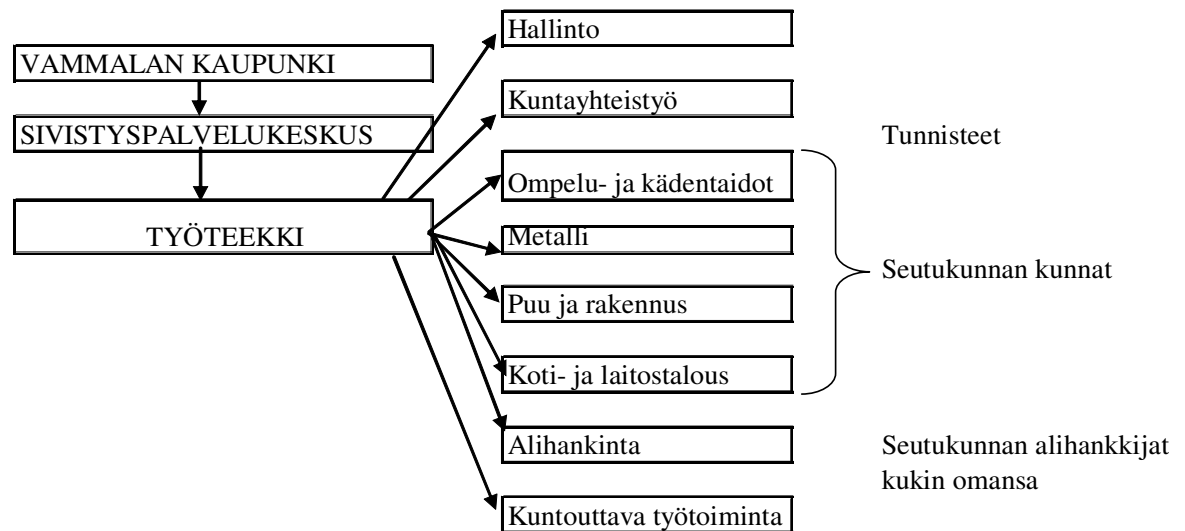
Vastuuyksiköt eli Kustannuspaikat

Hallinto
Kuntouttava työtoiminta
Kuntayhteistyö
Ompelu ja kädentaidot –osasto
Metalliosasto

Puu- ja rakennusosasto
Alihankintatyöt
Koti- ja laitostalousosasto

Tunnisteet

Seutukunnan kunnat, kukin omansa
Alihankintayritykset, kukin omansa

Sama suunnitelma kaaviona, kuva 12

Näin muutettuna on mahdollista saada kirjanpidon järjestelmästä sekä Työteekin kokonaisuudesta tulos- ja rahoituslaskelma sekä jokaiselle kustannuspaikalle omansa. Tämä käsittely helpottaa myös osastojen ja eri toimintojen kustannuslaskentaa. Tällä tavalla saadaan myös eriteltyä, mitkä osastoista ovat kannattavia ja mitkä eivät. Tämä vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon, mitä tehdään kannattamattomille osastoille, siirretäänkö resurssit kannattaville vai paneudutaanko osaston omiin rakenteisiin ja tehdään siitä kannattava. Tulevaisuuden laskenta kun edellyttää historian ja tämän päivän tuntemista.

Tuotteen valmistamisen tai palvelun tuottamisen kustannukset on helpompi irrottaa kokonaisuudesta, kun osastot ovat näin eriteltynä. Tuotteen valmistus tai palvelun tuottaminen tapahtuu pääosin kuitenkin yhdellä osastolla. Näin siihen ei tarvitse lisätä kiinteistä kustannuksista muuta kuin hallinnon kulut. Vuokra voidaan jaotella kuukausittain eri osastoille esimerkiksi huoneistoneeliöiden suhteessa.

Myös kuntakohtaiset kustannukset voidaan helpommin laskea osastokohtaisesti ja näin määritellä omakustannushinta yhteis palveluille. Omakus-

tannushintaan tulee tietenkin myös lisätä hallinnon kustannuksista niille kuuluva osuus.

Hallinnon kustannuksia jaettaessa tulee huomioida osastokohtainen käyttö esimerkiksi tehtyjen työtuntien suhteessa. Työteekillä ei ole erillisiä rahoituskuluja ja poistoja on vain erilaisista työkoneista sekä autoista. Kiinteistö on vuokrattu Vammalan tilakeskukselta. Tämä helpottaa hallinnon kiinteiden kustannusten jakamista osastoille, koska jää jaksotusongelmat pois.

Kuntouttavan työtoiminnan nettomenot tulee ainakin vuositasolla jakaa eri osastoille. Osastojen työtä ne pääasiassa ovat, mutta kuntouttavaan työtoimintaan saadaan myös tuloja, joten on järkevää jakaa ainoastaan nettomenot.

Tuotteet ja palvelut tulee jatkossa hinnoitella kustannuslaskentaa hyväksi käyttäen niin, että ne kattavat toiminnan kaikki kustannukset.

Vuonna 2005 Työteekin toimintatuotot ovat olleet 481.218,3 euroa ja toiminnan kulut 628.079,22 euroa, vuosikatteenä on jäänyt 146.860,79 ja poistojen jälkeen tilikauden tulokseksi -149.079,71 euroa. Tämä tulos tulisi tehokkaasti kustannuslaskennan myötä saada jollakin aikavälillä nolnaan tai mielellään vielä positiiviseksi.

Ensivaiheessa tulee menot ja tulot kirjata kirjanpitoon niin, että ne on sieltä helposti irrotettavissa osastokohtaisesti. Tämän jälkeen osastoille tulee luoda oma alempi kirjausjärjestelmä, esimerkiksi tunnistein, jolla pystytään erottamaan erilaiset tuotteet/palvelut ja niiden edellyttämät resurssit.

Kun kustannuslaskenta on saatettu ajan tasalle, niin seuraavassa vaiheessa tulee harkittavaksi kiinteiden kustannusten jakoperusteet. Kiinteät kustannukset kirjataan osin hallintoon ja osin suoraan osastoille. Näin ollen tulee luoda kaksi erilaista järjestelmää kiinteiden kustannusten jakamiseksi suoraan tuotteelle/palvelulle.

Työteekin hinnoittelussa käyttäisin ainakin näin alkuvaiheessa omakustannushinnoittelua. Tämä on selkeä ja helppo perustella myös asiakkaille sekä yhteistoimintakunnille. Mikäli toiminnalle halutaan katetta, on sen periminen pystyttävä perustelemaan sekä siihen tulee myös saada poliittinen hyväksyntä kaikissa yhteistoimintakunnissa sekä valtion hallinnossa. Tämä ei liene käytännössä kovinkaan todennäköistä, joten omakustannushinnoittelu on turvallinen valinta.

Harkintaa tulee kuitenkin käyttää erilaisten palveluiden osalta. Kunta ei voi lähteä yksityisille markkinoille alihinnoin. Tämä ongelma tulee esille varsinkin siivouspalveluiden tuottamisessa. Kaupungissa on pulaa siivousalan yrittäjistä ja Työteekki tarjoaa myös yksityisille kuntalaisille näitä palveluita. Henkilöstö on kuitenkin palkattu jollakin palkkatuki-muodolla, joten henkilöstökustannukset muodostuvat huomattavasti pie-

nemmiksi kuin yksityisessä yrityksessä. Palkkatuki on valtion yrityksille ja kunnille maksamaa tukea työttömän työllistämiseksi. Palkkatuki vaihtelee niin, että alin on 23.50 euroa/työpäivä ja ylin 44,65 euroa/työpäivä. Palkkatuen määrään vaikuttavia tekijöitä ovat työntekijän edellytykset ilman tukitoimia työllistyä avoimille markkinoille sekä palkkatuen aikana tarjotut koulutuspalvelut. Yrityksen on myös tuotettava voittoa tai vähintäänkin yrittäjän palkka.

Mikäli Työteekki hinnoittelee nämä siivouspalvelut omakustannushintaan, sen hinnat tulevat olemaan huomattavasti markkinahintoja alhaisemmat. Tämä tuo kuntaan epäterveen kilpailuasetelman ja vie yrittäjiltä tuloja. Näin ollen suosittelenkin niihin palveluihin, joille on kunnassa yrittäjävetoista tarjontaa markkinahinnoittelua. Tällöin ei Työteekki vääristä vapaata kilpailua ko. palvelun tarjonnassa.

Esimerkkinä tästä ovat siivouspalvelut (hinnat muutettu kertoimella);

Yksityisen palvelun tuottajan hinta	117,50
Kunnan tuottamana, vakinaisella henkilöstöllä ilman arvonlisäveroa	101,65

Työteekin omakustannushinta

henkilöstökulut	50
työmarkkinatuki	-10
Aineet ja tarvikkeet	20
Kuljetuskustannus	5
Hallinto	5
Siivoustunnin hinta	70

Edellä oleva esimerkki kuvaa miten Työteekin omakustannushinnoittelu vääristäisi kilpailua avoimilla markkinoilla. Vaikka palvelun laatu ei välttämättä vastaa ammattisiivoajan laatua, niin 40 % halvempi hinta houkuttelee.

4 TYÖMARKKINATUKIUUDISTUS 1.1.2006

Työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitusta koskeva uusi lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2006 alusta. Uutena tehtävänä tässä lainsäädännön muutoksessa tuli kunnille merkittävä rahoitustehtävä; kunnat joutuvat osallistumaan työmarkkinatuen rahoitukseen. Lain mukaan kunnat rahoittavat puolet siitä työmarkkinatuesta, jota myönnetään yli 500 päivää tukea saaneille, aktiivitoimiin osallistumattomille työttömille. Kansaneläkelaitos (Kela) perii kunnilta työmarkkinatuen rahoituksen kuntaosuuden kuukausittain jälkikäteen. Aiemmin valtio on vastannut kokonaisuudessaan työmarkkinatuen rahoituksesta. (Kuntaliitto 24/80/2005).

Lakimuutos on tuonut kunnille uusia velvoitteita työllisyyden hoitoon, aktiivitoimenpiteiden luomiseen ja siten vastuuta pitkäaikaistyöttömyyden hoidosta. Kannustimena valtio vastaa yksin aktiivitoimenpiteisiin osallistuvien työmarkkinatuen kustannuksista. Aktiivitoimenpiteitä ovat työharjoittelu, työelämävalmennus, työkokeilu, työvoimapoliittinen koulutus sekä palkkatuettu työ, joka sisältää mm. oppisopimuskoulutuksen. (Työteekin johtajan haastattelu)

Osana kuntakompensaatiota muutetaan toimeentulotuen rahoitusta ja rakennetta. Toimeentulotuki irrotetaan valtionosuusjärjestelmästä ja jaetaan perustoimeentulotukeen ja täydentävään toimeentulotukeen. Perustoimeentulotuen kustannukset jaetaan tasan valtion ja kuntien kesken. Perustoimeentulotuki käsitteenä vastaa lain valmistelussa käytettyä tuen normitettua osuutta. Toimeentulotuen laskennallisista valtionosuusperusteista on poistettu normitettua toimeentulotukea koskeva osuus. Normitetun toimeentulotuen osuuden määrän arvioidaan olevan 90 % toimeentulotuen nykyisistä menoista. Vuonna 2003 toimeentulotukimenot koko valtakunnan tasolla olivat 490 miljoonaa euroa, josta normitetun tuen kustannukset olisivat olleet 441 miljoonaa euroa. Kompensointi toteutetaan lisäämällä kuntien valtionosuuksia siten, että se asteittain kolmen vuoden aikana vähenee tavoitelaan eli 180 miljoonasta eurosta 150 miljoonaan euroon, joka tulee säilymään jatkossa tavoitetasona. (Kuntaliitto 24/80/2005).

Uudistuksen tavoitteena on vähentää rakenteellista työttömyyttä ja työllisyysasteen nostaminen. Tavoitteena on myös lyhentää työnhakijoiden työttömyysaikoja oleellisesti ja näin pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen. Työvoimatoimiston on tehtävä entistä tarkempia arvioita työttömien työnhakijoiden työmarkkinatilanteesta. Työvoiman palvelukeskuksissa jokaiselle pitkäaikaistyöttömälle laaditaan oma yksilöllinen aktivointiohjelma. (Kuntaliitto 24/80/2005).

Työvoimapalveluissa otettiin käyttöön uusi aktiivikausi, jonka aikana tarjotaan aktiivitoimenpiteitä tehostetusti. Aktivointitoimenpiteet on tarkoitettu tehostamaan työttömän työllistymistä edistämällä hänen ammatitaitoaan ja työelämäänsä sopeutumistaan. Tehostettu aktiivikausi toteutetaan

viimeistään silloin, kun henkilö on saanut työmarkkinatukea 500 päivää tai työttömyysturvaa 500 päivää ja työmarkkinatukea 180 päivää. Tämän aktivointikauden aikana työhallinnon on tarjottava aktivointitoimia niin, että työtön henkilö voi tarvittaessa olla neljän vuoden aikana kaksi vuotta erilaisissa työllistymistä edistävässä toimenpiteissä. Perusteeton kieltäytyminen työnhakusuunnitelmaan kirjatuista aktivointiohjelmista on työmarkkinatuen lakkautuksen peruste. (Kuntaliitto 24/80/2005).

4.1 Kuntien rooli työmarkkinatuki uudistuksessa

Työmarkkinatuki uudistuksen keskeisenä tavoitteena on ollut kuntien kannustaminen tehokkaaseen työttömyyden hoitoon. Kunnat osallistuvat uudistuksen toteutukseen merkittävinä rahoittajina ja palvelujen tarjoajina. Kuntien tehtävä on edelleen kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen ja pääasiallinen rahoittaminen. Kunnat rahoittavat ja järjestävät vapaaehtoisesti myös muita työttömien työllistymistä edistäviä palveluita kuten työpajatoimintaa sekä järjestävät päihde- ja mielenterveyspalveluja. (Kuntaliitto 24/80/2005).

Osa kunnista on työvoimanpalvelukeskusten toiminnan järjestäjiä ja rahoittajia yhdessä työhallinnon kanssa. Vammalan kaupungissa nämä palvelut on jo aiemmin toteutettu palvelukeskuksen muodossa, jossa on myös fyysisesti työhallinnon palvelut saman katon alla. (Työteekin johtajan haastattelu)

Kunnat voivat edistää aktivointitoimien laatua ja riittävyttä erityisesti työvoimanpalvelukeskusten palveluja kehittämällä ja seuraamalla palvelukeskusten ostamien palvelujen laatua ja vaikuttavuutta. Kuntien tehtävänä on myös kehittää kuntouttavaa työtoimintaa. Uudistuksen tavoitteiden mukaan kunnat hyötyvät työmarkkinatukimenojen ja toimeentulotukimenojen säästöinä siitä, että työttömät osallistuvat aktivointitoimiin ja työllistyvät tätä kautta. (Kuntaliitto 24/80/2005).

4.2 Vaikutukset kunnan talouteen

Lisämenot kunnille uudistuksesta ovat laskelmien mukaan 258 miljoonaa euroa eli keskimäärin 49 euroa asukasta kohden. Kuntakohtaisesti lisämenot vaihtelevat Kuntaliiton koelaskelmien mukaan 6 eurosta 131 euroon.

Vammalan kaupungissa oli asukkaita vuoden 2006 alussa 15.228, joten keskiarvolla laskettuna Vammalan kaupungin kustannukset olisivat 746.172, mikäli erillistä kompensatiota ei valtiosuuksiin tehtäisi.

Osana kompensatiota nostetaan tasausrajaa valtiosuuksien tasauksessa yhdellä prosenttiyksiköllä, jonka seurauksena valtiosuudet lisääntyvät koko maassa 83 miljoonalla eurolla. Tasausrajan alapuolella oleville kunnille lisäävä vaikutus on noin 26 euroa asukasta kohden ja tasausrajan ylä-

puolella oleville noin 10 euroa asukasta kohden. Kunnille, jotka tasausrajan noston seurauksena siirtyvät tasausrajan alapuolelle, vaikutus tulee olemaan 10 ja 26 euron välillä. Vammalan kaupungille tämä vaikutus tulee alustavien laskelmien mukaan olemaan 25,77 euroa asukasta kohden.

Työmarkkinatukiudistuksen johdosta myös sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia lisätään 68 miljoonalla eurolla. Tämä merkitsee kaikissa kunnissa 13 euroa asukasta kohden. Valtionosuuden laskennallisista kustannuksista poistetaan toimeentulotukimenojen osuutta vastaavaa valtionosuutta 144 miljoonaa euroa. Tämä on huomioitu vähentämällä vastaava summa sosiaalihuollon ikäryhmittäisistä perusteista (7-64 vuotiaat). (www.kunnat.net/talous/valtionosuudet)

Lopullinen tasaus tehdään lisäämällä 30 miljoonaa euroa yleiseen valtionosuuteen vuonna 2006, joka on keskimäärin 5,7 euroa asukasta kohden. Kuntakohtaisesti tämä tasaus yleisessä valtionosuudessa vaihtelee +83 eurosta -40 euroon asukasta kohden. Tämä aiheuttaa sen, että yleinen valtionosuus menee joissakin kunnissa negatiiviseksi. (www.kunnat.net/talous/valtionosuudet)

Kuntaliiton laskelmien mukaan Vammalan kaupungin osalta työmarkkinatuen lisäkustannus olisi 44,85 euroa asukasta kohden. Kompensoitava lisäkustannus olisi 44,76 asukasta kohden. Tästä summasta valtionosuuden tasaus olisi 25,77 euroa asukasta kohden ja valtionosuuden kompensatio eli omarahoitusosuuden alennus asukasta kohden lisäksi 13 euroa. Näin laskien Vammalan kaupungin maksettavaksi jäisi 5,99 euroa asukasta kohden. Vuodenvaihteen asukasmäärällä laskien tämä tekee 91.215,72 euroa koko kunnan kustannuksia lisäävänä eränä. (www.kunnat.net/talous/valtionosuudet)

Kustannuksia kompensoidaan kuitenkin niin, että ensimmäisenä vuonna 2006 korjauserä on 100 % eli 6 euroa asukasta kohden, toisena vuonna 2007 korjauserä on 6,00 – 2,90 eli 3,10 euroa asukasta kohden ja kolmantena vuonna 2008 korjauserä on 3,10-2,90 eli 0,20 euroa asukasta kohden. Korjauserä on kolmannen vuoden eli 2008 jälkeen vakio eikä muutu siitä enää seuraavina vuosina. (www.kunnat.net/talous/valtionosuudet)

VAMMALAN KAUPUNGIN KUSTANNUKSET ASUKASTA KOHDEN

	2006	2007	2008
Kompensoitava lisäkustannus	44,76	44,76	44,76
Valtionosuuden tasaus	25,77	25,77	25,77
Omarahoitusosuuden alennus	13,00	13,00	13,00
Maksettavaksi jäisi	5,99	5,99	5,99
Valtion korjauserä	6,00	3,10	0,20
Maksettavaa jää	-0,01	2,89	5,79

Korjauserän lasku johtuu siitä, että katsotaan aktivointitoimenpiteiden alentavan työmarkkinatuen aiheuttamia kustannuksia oleellisesti. Tämä tietenkin edellyttää kunnilta erittäin aktiivista aktivointipolitiikkaa.

Työministeriön laskelmien mukaan Vammalan kaupungissa oli tammi-kuun lopulla 2005 työmarkkinatuen saajia 275. Heistä yli 500 päivän passiivista tukea saaneita oli 187. Tähän määrään tulee Työteekin palveluidensa kautta pystyä vaikuttamaan, jotta Vammalan kaupungin nettokusannukset eivät kasvaisi vuoden 2008 alusta valtion kompensaaation vähennyttä 0,20 euroon asukasta kohden. (Työministeriön tilastot).

4.3 Kuntouttava työtoiminta

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta on tullut voimaan 1.9.2001 (189/2001). Kuntouttava työtoiminta säädettiin osaksi kunnan sosiaalipalveluja. Lain tavoitteena on edistää työllistävyyttä ja työvoiman käyttöä. Kuntouttava työtoiminta on toissijainen muihin työllistämistoimiin nähden eli ensin käytetään kaikki muut toimenpiteet ja vasta sen jälkeen henkilö otetaan kuntouttavan työtoiminnan piiriin. (STM:n Kuntatiedote 1/2003 27.1.2003).

Kuntouttavan työtoiminnan ensisijainen tavoite on pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen ja ehkäisy. Kuntouttavalla työtoiminnalla pyritään myös parantamaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön elämänhallinnan palauttamista tai parantamista sekä heidän työnhakuvalmiuksiensa palauttamista. (STM:n Kuntatiedote 1/2003 27.1.2003).

Lain tarkoituksena on parantaa pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistää hänen mahdollisuuksiinsa osallistua koulutukseen ja muuhun työhallinnon tarjoamaan työllistymistä edistävään toimenpiteeseen. (STM:n Kuntatiedote 1/2003 27.1.2003).

Uudistuksen uudet toimintamuodot ovat aktivointisuunnitelma ja kuntouttava työtoiminta. Tarkoituksena on parantaa aktivointi-suunnitelmalla henkilön työllistymisedellytyksiä sekä elämänhallintaa. Lain päätavoite onkin siten työllisyysasteen nostaminen ja työttömyyden vähentäminen. Kuntouttavan työtoiminnan aikanakin asianomainen säilyy työhallinnon asiakkaana. Kuntouttava työtoiminta on toimenpiteenä toissijainen muihin työllistämistoimiin nähden. (STM:n Kuntatiedote 1/2003 27.1.2003).

Aktivointisuunnitelma laaditaan aina asiakkaan, työvoimatoimiston ja kunnan yhteistyönä. Aktivointisuunnitelmassa työtön työnhakija pyritään aktivoimaan passiivisesta työnhakijasta johonkin työvoimahallinnon aktiivitoimenpiteeseen. Aloitteentekijöinä ovat työvoimatoimisto ja kunta; työvoimatoimisto niiden henkilöiden osalta, joiden kohdalla täyttyvät työhallinnon puolelta tulevat ehdot ja kunta niiden osalta, joiden kohdalla täyttyvät toimeentulotuen ehdot. Jos työvoimatoimisto arvioi, ettei henkilölle voida viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tarjota työtä tai työllistymistä edistäviä toimenpiteitä, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta. Jos kunta arvioi, ettei henkilö työ- tai toiminta-

kykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi välittömästi osallistua kuntouttavaan työtoimintaan, suunnitelman tulee sisältää erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, jotka parantavat hänen mahdollisuuksiaan myöhemmin osallistua kuntouttavaan työtoimintaan. (189/2001:8 §).

Aktivointisuunnitelmaan merkitään: henkilön koulutusta ja työuraa koskevat tiedot; arvio aikaisempien työllistymistä edistävien toimenpiteiden vaikuttavuudesta; arvio aikaisempien työhakusuunnitelmien ja kunnan tekemien henkilöä koskevien suunnitelmien toteuttamisesta; sekä toimenpiteet, jotka voivat olla työtarjouksia, työllistymistä edistäviä toimenpiteitä, kuntouttavaa työtoimintaa, muita sosiaalipalveluja sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja. (189/2001:9 §).

Kuntouttava työtoiminta on aina viimesijaista toimintaa, toisin sanoen on todettu, ettei henkilölle ole voitu tarjota työvoimatoimiston ensisijaisia toimenpiteitä. Jos työmarkkinatukeen oikeutettu henkilö kieltäytyy osallistumasta suunnitelman laatimiseen, hän menettää oikeutensa työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta kieltäytymisestä lukien. Toimeentulotukea saavan, suunnitelman laatimisesta kieltäytyvän henkilön toimeentulotuen perusosaa voidaan leikata enintään 20 prosenttia toimeentulotuesta annetun lain mukaisesti.

Kuntouttavan työtoiminnan järjestää aina kunta. Kunta voi järjestää kuntouttavan työtoiminnan joko itse tai tekemällä kirjallisen sopimuksen sen järjestämisestä toisen kunnan tai kuntayhtymän taikka rekisteröidyn yhdistyksen, rekisteröidyn säätiön, valtion virasto tai rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan kanssa. Sen sijaan kuntouttavaa työtoimintaa ei saa hankkia yritykseltä. (189/2001:6 §).

Kuntouttava työtoiminta ei ole virka- tai työsuhteessa tehtävää työtä. Se ei myöskään saa korvata virkasuhteessa tai työsuhteessa tehtävää työtä. Se ei saa aiheuttaa toiminnan toteuttajan palveluksessa olevien työntekijöiden irtisanomisia tai lomauttamisia, eikä heidän työolosuhteidensa tai etuuksien huonontumista. Kunta vastaa siitä, ettei kuntouttavaa työtoimintaa suoriteta työsuhteessa muuhunkaan toiminnan toteuttajaan. (189/2001:14 §).

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään 3-24 kuukauden mittaiseksi jaksoksi kerrallaan. Jakson aikana toimintaa järjestetään vähintään yhden ja enintään viiden päivän aikana kalenteriviikossa. Yhden päivän aikana toteutettavan toiminnan tulee kestää vähintään neljä tuntia. (189/2001:13 §).

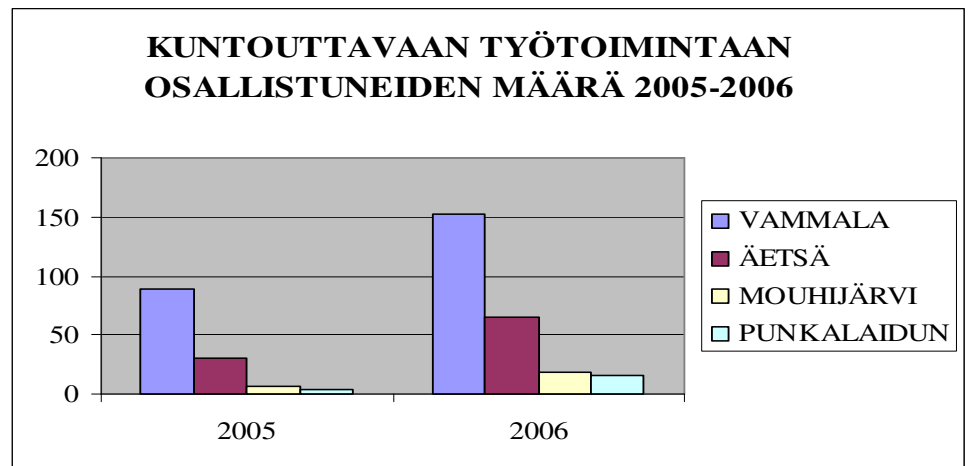
Kunta korvaa matkakorvaukset sekä työvoimatoimiston että sosiaalitoimiston kuntouttavaan työtoimintaan aktivointisuunnitelmassa osoittamalle henkilölle toimeentulotukena matkakorvausta koskevan halvimman matkustustavan mukaisesti. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla henkilöllä maksetaan myös tältä ajalta hänelle kuuluva työmarkkinatuki (ilman tarveharkintaa) tai toimeentulotuki. Lisäksi toimeentulotuen saajalle suoritetaan lisäksi toimintarahana 8 euroa osallistumispäivää kohti, ei

kuitenkaan päällekkäin työmarkkinatuesta annetun lain mukaisen ylläpitokorvauksen kanssa. Työmarkkinatukea saavalle, kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla suoritetaan lisäksi 8 euroa ylläpitokorvauksena osallistumispäivää kohti. (189/2001:18 § ja Laki toimeentulotuesta 1412/1997:§ 10).

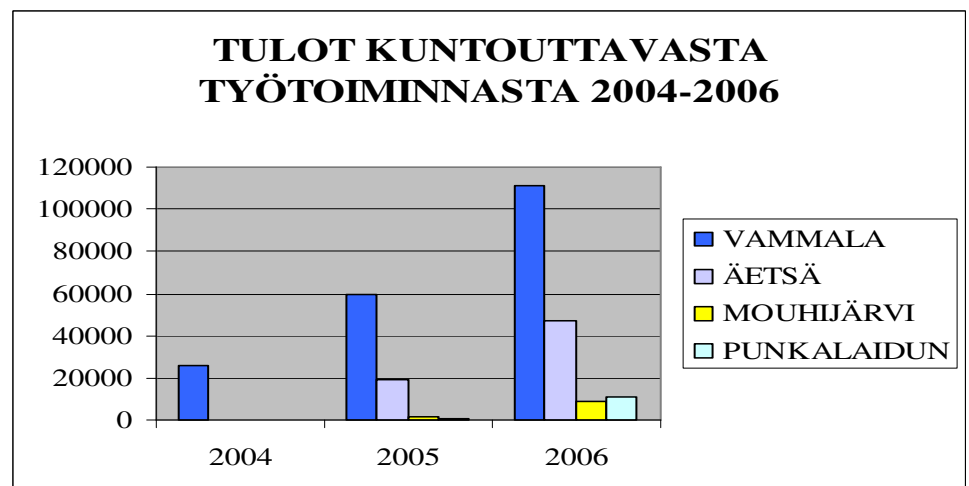
Kunnalla on oikeus saada kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä valtion korvauksena työllisyysmäärärahoista 10,09 euroa päivää ja kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvaa henkilöä kohti. Korvaus maksetaan jälkikäteen. Valtion korvauksen myöntämis- ja maksamismenettelyistä säädetään asetuksella. Maksamismenettelyssä tullaan soveltamaan samaa käytäntöä kuin kunnille maksettavissa työllistämistuissa on sovellettu lain voimaan tullessa. (189/2001:24 §).

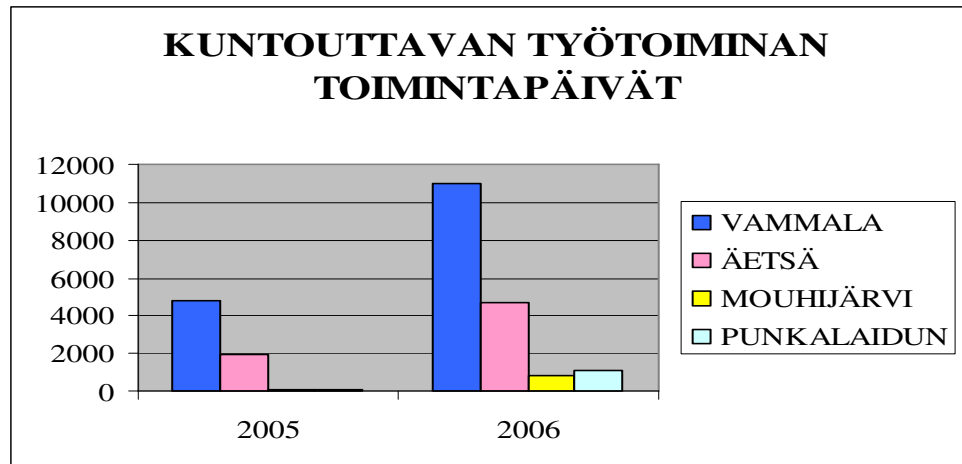
Seuraavissa taulukoissa kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen näkyy sekä henkilöinä että euroina. Taulukon tiedot on kerätty Työteekin tilastoista:

KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN KAUTTA AKTIVOIDUT VAMMALAN SEUTUKUNNALLA VUOSINA 2005-2006, kuvat 13-15

VALTION KUNNILLE MAKSAMAT KORVAUKSET KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Vuonna 2005 valtion maksama korvaus kunnille oli samansuuruinen kuin vuonna 2006. Vuoden 2005 aikana Vammalan kaupungille kertyi yhteensä valtion maksamaa korvausta vain 59.218 euroa. Tämä osoittaa sen, että vuoden 2006 aikana kuntouttavan työtoiminnan aktivointiin on todella panostettu ja näin saatu korvaus kasvamaan lähes kaksinkertaiseksi eli 105834,01 euroon. Korvaushan on riippuvainen kuntouttavaan työtoimintaan aktivoitujen henkilöiden määrästä sekä toimintapäivistä.

5 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Tässä yhteenvedossa on kaksi eri osiota niin kuin työssäni muutoinkin. Ensimmäisessä osassa tarkastelen Työteekin kustannuslaskennan ja hinnoittelun kehittämistä ja toisessa työmarkkinatukiudistuksen vaikutusta ja taloudellista vaikutusta kunnan talouteen.

5.1 Työteekin kustannuslaskenta ja hinnoittelu

Kustannuslaskennassa tulee lähteä liikkeelle kiinteiden kustannusten tunnistamisesta sekä niiden jakoperusteista. Tutkittuani Työteekin kustannusrakennetta taloushallinnon raporttien kautta, luokittelisin koko yksikön kiinteiksi kustannuksiksi seuraavat menoerät;

Kiinteistön vuokra
Hallinnon kustannukset

Vuokraan sisältyy kiinteistön sähkö, vesi, lämmitys, jätehuolto, alueiden kunnossapito sekä vakuutukset. Vuokra tulisi jakaa osastoille suoraan ne-liöiden suhteessa, myös hallinnolle omansa.

Hallinnon kustannusten jaossa käyttäisin Työteen johtajan arvioimaa suhdetta osastoitain. Arvio perustuu käytettyjen työtuntien määrään. Jakoperusteena ei voida käyttää työllistettyjen määrää osastoitain, koska osastojen omat ohjaajat toimivat eritasoisesti. Toiset tarvitsevat enemmän ammatinvalintapsykologin tai johtajan palveluita ja tukea enemmän kuin toiset.

Näin on saatu tietää osastokohtaiset kokonaiskustannukset. Tämän jälkeen lähdetään jakamaan osastokohtaisia kiinteitä kustannuksia tuotteille ja palveluille. Osastokohtaisia kiinteitä kustannuksia ovat mm. ohjaajien palkat, autojen kustannukset, osa tarvikkeista eli kaikki ne kustannukset, jotka eivät riipu tuotteiden valmistumismäärästä tai palveluiden tuottamisen määrästä.

Kiinteille kustannuksille laaditaan jakoperusteet eli miten ne jaetaan kullekin tuotteelle tai palvelulle. Esimerkiksi siivouskustannuksissa jakoperusteena voi olla tehdyt siivoustunnit, alihankintatehtävissä valmiiden tuotteiden määrä jne. Aivan näin yksinkertaisesti jako ei kaikilla osastoilla toteudu, koska osastoilla tehdään sekä tuotteita että tuotetaan palveluita. Näissä kustannusten jakoperusteet tulee harkita erityisen tarkasti, koska ne muodostavat hinnoittelun pohjan.

Muuttuvat kustannukset jaetaan aiheuttamisperiaatteiden mukaisesti suoraan ko. tuotteelle tai palvelulle. Muuttuvat kustannukset syntyvät tuotteen valmistumisesta tai palvelun tuottamisesta eli ovat riippuvaisia tuotannon määrästä.

Kustannusten seuranta ja kohdistamista helpottamaan muutetaan Työteen kirjanpidollinen rakenne aiemmin kappaleessa 3.2.1 kuvaamani mukaiseksi. Näin pystytään suoraan irrottamaan osastokohtaiset kustannukset.

Alkuvaiheessa kustannukset lasketaan katetuottolaskentaa käyttäen ja siitä johdetaan omakustannushinnoittelun periaatteita noudattaen. Jatkossa saattaa tulla mahdolliseksi myös toimintolaskennan käyttö, koska kaupunki on siirtymässä prosessiorganisaatioihin vuoden 2009 alusta. Prosessiorganisaatiossa yleisesti käytetty laskentamenetelmä on toimintolaskenta. Tämä edellyttää kuitenkin näinkin suuressa organisaatiossa erillisen ohjelman hankintaa.

Ohjelman hankinta voisi tapahtua seutukunnallisesti, jolloin sen kustannukset yksikköä tai vastuualuetta kohden jäisivät huomattavasti alhaisemmiksi. Tätä puoltaa myös se, että Vammalan kaupungin ja ympäristökuntien tietotekniikkapalvelut ovat ulkoistettu kuntien yhdessä omistamaan yhtiöön Sastamalan Tukipalvelut Oy.

Toimintolaskennan ohjelmiston hankintaa ja sen käyttöönottoa selvittämään tuleekin perustaa erillinen asiantuntijatyöryhmä. Työryhmässä tulisi olla tietotekniikan ammattilaisten lisäksi laaja asiantuntijaryhmä eri sektoreilta.

5.2 Työmarkkinatuki uudistuksen kustannusten minimointi

Kuntaliiton tilastojen mukaan Vammalan kaupungilla oli vuoden 2005 lopussa 187 työtöntä työnhakijaa, joiden osalta 500 passiivipäivää on tullut täyteen.

Mikäli käytetään tätä tietoa laskennan pohjana, saadaan seuraavanlainen laskelma kompensoitavasta työmarkkinatuesta:

			VAMMALA
Tukipäivien määrä vuodessa	258		48 246,00
Korvaus €/päivä		23,55	1 136 193,30
Kunnan osuus		50 %	568 096,65
Kompensaatio	2008 eteenpäin		
	€/asukas	0,2	3045,6
Kunnan maksettavaksi jää			<u>565 051,05</u>

Laskelmasta nähdään, että työmarkkinatuki on ollut 23,55 euroa päivässä ja korvattavia päiviä on ollut yhteensä 48.246. Näistä muodostuva tukisumma on ollut yhteensä 1.136.193,30 euroa ja tästä summasta kunnan korvattavaksi tulee 50 % eli 568.096,65 euroa. Tämä korvaus on 37,11 euroa asukasta kohden, joten toimenpiteitä sen kattamiseksi pitää tehdä.

Vuosina 2006 ja 2007 valtio kompensoi valtionosuuksien kasvuna tämän summan kunnille, mutta vuodesta 2008 lukien valtionosuudet putoavat 0,20 euroa/asukas tasolle. Oleellista on selvittää se, millä toimenpiteillä Vammalan kaupunki selviää tästä eteenpäin ilman ylimääräistä työmarkkinatukikorvausta valtiolle.

Tässä laskelmassa ei ole vielä huomioitu sitä, mikä vaikutus Suodenniemen kunnan liittämisellä vuoden 2007 alusta Vammalan kaupunkiin on.

Seudun muilla kunnilla voidaan noudattaa samaa laskukaavaa, mikäli halutaan selvittää myös heidän kompensoitava työmarkkinatuki kustannuksensa tulevaisuudessa.

Ohessa työministeriön laskelmasta poimitut tiedot Vammalan ja sen ympäristön kuntien osalta:

Työministeriö 14.9.2005

Laskelma kuntien rahoitusvastuun kustannuksista, passiivitukea 31.1.2005 saaneet

Lähde: KELA/17.05.2005

Passiivisen työmarkkinatuen päivät

DTPASS2 kunnittain

Saajat 31.01.2005

(Korvatut passiivipäivät on poimittu vuosilta 1994-2005)

Työmarkkinatuen saajat kuun lopussa

Kunta	Heistä "passiivista" tukea kuun lopussa saaneet										31.12.2005 Asukasluku
	"Passiivisten" päivien lukumäärän mukaan										
Yhteensä	alle 100	yli 100	yli 200	yli 300	yli 400	yli 500	Päivät	Tuki	Kunta-osuus		
Huittinen	137	17	120	108	97	89	80	20 600	485 000	243 000	9 064
Kiikoinen	33	4	29	26	25	24	23	5 900	139 000	69 000	1 291
Lavia	85	4	81	74	71	70	68	17 500	412 000	206 000	2 195
Mouhijärvi	53	8	45	41	38	35	34	8 800	207 000	104 000	3 014
Punkalaidun	52	2	50	46	46	45	43	11 100	261 000	131 000	3 450
Vammala	275	19	256	226	214	199	187	48 200	1 135 000	568 000	15 228
Vampula	31	3	28	28	27	25	25	6 500	153 000	77 000	1 704
Äetsä	133	16	117	106	100	93	91	23 500	553 000	277 000	4 955

Taulukosta nähdään myös se, paljonko on esimerkiksi yli 400 päivää työttömänä olleiden lukumäärä. Tieto on siksi oleellinen, että ilman toimenpiteitä heistä tulee yli 500 passiivista työttömyyspäivää olevia hyvinkin nopeasti. Tämän jälkeen kustannukset tulevat kunnan maksettavasti 50 prosentin osuudella. Mikäli mitään toimenpiteitä ei tehdä Vammalassa on vuonna 2008 todennäköisesti 386 pitkäaikaistyötöntä, jotka ovat olleet yli 500 päivää passiivituella. Euroiksi muunnettuna tämä on vuositasolla 1.169.603,10 euroa vuodessa ja 76,81 euroa asukasta kohden. Laskelman oletuksena on se, että asukasluku pysyy ennallaan.

Alueen kunnista Huittisissa kunta-osuus on alhaisin väkilukuun suhteutettuna vain 26,81 euroa ja Laviassa suurin 93,85 euroa asukasta kohden. Myös Äetsän osalta kunta-osuus on suhteellisen korkea 55,90 euroa asukasta kohden. Luvuista vähennetään vuoden 2008 alusta valtionosuuskompensaatiota 0,20 euroa asukasta kohden. Nämä olivat lähtötilanteen tietoja. Vammalan osalta, vuonna 2006, panostettiin Työteekissä erityisesti tämän ongelman ratkaisemiseen ja hoitamiseen.

Kuten aiemmista taulukoista ilmenee, kuntouttavan työtoiminnan tulot kasvoivat vuodesta 2005 vuoteen 2006 yhteensä yli 45.000 euroa. Jokainen kuntouttavaan työtoimintaan aktivoitu yli 500 passiivista työttömyyspäivää viettänyt työtön tuo kunnalle säästöjä seuraavasti:

Työmarkkinatuki	23,55
Kunnan osuus 50 %	11,78
Valtion korvaus	10,09
Kunnan säästö	<u>21,87</u>

Laskelmassa on huomioitu yhden päivän kustannussäästö sekä valtion korvaus kuntouttavan työtoiminnan järjestämisen osalta. Tämän laskelman mukaan jokainen aktivoitu työtön säästää kunnan kustannuksia päivässä 21,87 euroa päivässä, vuositasolla säästö on 5.641,17 euroa. Lisäksi tulee huomioida säästöt kunnan toimeentulotukimenoissa, joihin työvoimahallinnon aktivointitoimenpiteillä on suora vaikutus.

Vammalan kaupungin osalta aktivoinnin tärkeys näkyy toimeentulotukimenoissa seuraavasti: (Perusturvakeskuksen tilastot)

	2005	2006
Toimeentulotukimenot	737.186,66	976.671,48
Toimeentulotukiasiakkaat	645	695

Kasvua on vuodessa tapahtunut euroissa 32,5 % eli 239.484,82 euroa. Toimeentulotukiasiakkaiden kasvu on 50 eli 7,8 %. Tätä kasvua hillitsemään tarvitaan tulevaisuudessa Työteekin aktivointitoimenpiteitä sekä saumatonta yhteistyötä Työteekin ja perusturvakeskuksen välillä. Toimeentulotuki ”automaatti” on suljettava ja henkilöt ohjattava Työteekin ”luukulle” tai muuhun aktiivitoimintaan.

Seuraavassa laskelmassa olen tiettyjen olettamusten perusteella tehnyt laskelman siitä, miten kaupungin talous ei työmarkkinatukiuudistuksen myötä heikkenisi vuoden 2008 alusta. Vuoden 2008 alusta valtion tuki pienenee ja kuntien tulee satsata työllistämiseen entistä enemmän.

Olen huomionnut laskelmissa sen, että Suodenniemen kunta liitettiin Vammalan kaupunkiin vuoden 2007 alusta. Tämän vaikutus on asukaslukuun noin 1300 asukasta, pitkäaikaistyöttömiin 32 henkilöä. Kuntouttavaan työtoimintaan Suodenniemeltä oli vuonna 2006 osallistunut 6 henkilöä ja kuntouttavan työtoiminnan päivät olivat yhteensä 509.

Laskelmissa on myös tuotu esille toimeentulotuki asiakkaiden aktivoinnin vaikutus kunnan talouteen. Laskelma on kuitenkin suuntaa antava ennuste, jossa muuttujina ovat asukasluvu, pitkäaikaistyöttömien määrä sekä toimeentulotukiasiakkaiden määrä ja tuki.

Seuraavassa laskelmassa on tutkintotyöni lopputulos:

LASKELMA ELLEI MITÄÄN TOIMENPITEITÄ TEHDÄ:

Asukasluku arvio 2008, oletus		16 528
Yli 500 päivää olleet (400+500)		
Ent Suodenniemi		32
Vammala		386
Nykyinen Vammala		418
Tukipäivien määrä vuodessa 258 x 418		107844
Korvaus €/päivä	23,91	2 578 550,04
Kunnan osuus	50 %	1 289 275,02
Valtionosuuden tasaus €/asukas	25,77	-425 926,56
Omarah.osuuden alennus €/asukas	13,00	-214 864,00
Kompensaatio 2008 eteenpäin 0,20 €/asukas		-3 305,60
Kunnan maksettavaksi jää		<u>645 178,86</u>

TOIMENPITEIDEN AVULLA TULOKSEEN PÄÄSEMINEN

Vuoden 2006 kuntouttavaan työtoimintaan osallistui 152 henkilöä
Edellytetään, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuu 160 henkilöä vuodessa
Jokainen 4 kuukautta kerrallaan, kuukauden toimintapäivät keskim. 21,5

Tuen saajat 418-160 =	258* 258	66564 tukipäivät vuodessa
Kunnan osuus tuesta 23,91*66564 * 50 %		795 772,62
Kuntouttavan työtoiminnan päiviä		13760
Valtion korvaus em. Päivistä 10,09 €/pv		-138 838,40
Valtionosuuden tasaus €/asukas	25,77	-425 926,56
Omarah.osuuden alennus €/asukas	13,00	-214 864,00
Valtion kompensaatio 0,20 * 16.528		-3 305,60
Kunnan maksuosuudeksi jää		12 838,06

Lisäksi 40 henkilöä vuoden aikana aktivoidaan muihin työvoimahallinnon toimenpiteisiin kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan:

Säästöt; 40 x 21,5 pv x 3 kk x (23,91 x 50 %)		30 843,90
Näiden toimenpiteiden jälkeen kunnan maksuosuus		<u>-18 005,84</u>
eli vaikutus jää kunnan osalta positiiviseksi		

Toimeentulotuen vaikutus

Toimeentulotukiasiakkaita tulisi aktivoida kuntouttavaan työtoimintaan tai työvoimahallinnon toimenpiteisiin

Sosiaali- ja terveysministeriön mukainen toimeentulotuki vuonna 2007 on asiakasta kohden kuukaudessa 372,62

Mikäli kaikki edellä mainitut toimenpiteisiin aktivoidut henkilöt jäisivät aktiivimatta ja perusturvan asiakkaiksi laskelma kääntyisi seuraavasti:

Kunnan maksettavaksi jäi	645 178,86
Toimeentuloki em asiakkaille	
160 hlö 4kk = 640	238 476,80
40 hlö 3 kk = 120	<u>44 714,40</u>
Toimeentulotuki yhteensä	283 191,20
Valtionosuus perustoimeentulotukeen 50 %	141 595,60

Kunnan kustannukset ilman toimenpiteitä 786 774,46

Laskelmassa on oletettu, että Vammalan kaupungin asukasluku vuonna 2008 tulee olemaan 16.528 henkilöä. Mukana ovat myös entisen Suodenniemen kunnan asukkaat. Suodenniemen kunta liitettiin Vammalan kaupunkiin vuoden 2007 alusta.

Tukipäivien määrä vuodessa saadaan kertomalla keskimääräinen työpäivien määrä kuukaudessa 21,5 kahdellatoista. Yhteensä 258 toimintapäivää.

Vammalan kaupungin osuus työmarkkinatuesta ilman toimenpiteitä muodostuu 645.178,86 euroksi vuositasolla. Mikäli laskelmassa esitetyt 200 henkilöä jätetään aktivoimatta, tulee kustannuksiin lisätä vielä perusturvakeskuksen toimeentulotukimenoja 141.595,60 euroa. Toimeentulotukimenot ovat kokonaisuudessaan 283.476,80 euroa, josta valtionosuus on 50 % eli kunnan maksettavaksi jää 141.595,60 euroa. Kunnan vastattavaksi osuudeksi muodostuu yhteensä 786.774,46 euroa.

Toimenpiteissä oletetaan, että kunta aktivoi 160 henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan neljäksi kuukaudeksi kerrallaan. Samalla oletetaan, että 40 henkilöä aktivoidaan muihin työvoimahallinnon toimenpiteisiin kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Näillä toimenpiteillä kunnan maksuosuus muotoutuisi 18.005,84 euroa positiiviseksi.

Vuoden 2008 oletukset perustuvat vuoden 2006 toteutumaan. Vuonna 2006 aktivoitiin kuntouttavaan työtoimintaan 152 henkilöä yhteensä Vammalan kaupungin ja Suodenniemen kunnan alueelta.

Vammalan kaupunki on siirtymässä prosessiorganisaatioon vuoden 2009 alusta. Jatkotutkimuksen aiheeksi sopisi Työteen prosessiorganisaatio ja siihen liitetty toimintolaskenta.

Tämän tutkimuksen perusteella Vammalan kaupungilla on mahdollisuus säästää yhteensä 804.780,30 euroa aktivointitoimenpiteiden avulla. Mikäli kunta ei ole aktiivinen toimija työllisyyden hoidossa, kunnan taloutta rasietaan vastaavalla summalla.

Lähteet

Kirjat

Alhola Kari. 1998. Toimintolaskenta perusteet ja käytäntö. WSOY: Juva

Alhola, Kari & Lauslahti, Sanna. 2000. Laskentatoimi ja kannattavuuden hallinta. WS Bookwell Oy: Porvoo

Jyrkkiö, Esa & Riistama, Veijo. 2002: Laskentatoimi päätöksenteon apuna. Ws Bookwell Oy: Porvoo

Järvenpää, Marko, Partanen, Vesa, Tuomela, Tero-Seppo 2001. Moderni taloushallinto – Haasteet ja mahdollisuudet. Edita: Helsinki

Keski-Suni Jorma.1995. Tehokas kustannuslaskenta. Operatiivinen kustannuslaskenta ja kannattavuusajattelu kunnallishallinnossa. Edita: Helsinki

Lehtonen Juha-Matti. 2004. Tuotantotalous. WSOY: Helsinki

Lumijärvi, Olli-Pekka, Kiiskinen, Satu, Särkilähti, Tuija.1995. Toimintolaskenta käytännössä - toimintolaskenta johdon apuvälineenä. Gummerus: Jyväskylä

Määttä, Seppo. 2000. Tasapainoinen menestysstrategia Balanced Scorecardin tuolla puolen. WS Bookwell Oy: Juva

Määttä Seppo ja Ojala T. 2001. Tasapainoisen onnistumisen haaste. Johtaminen julkisella sektorilla ja Balance Scorecard. Helsinki: Edita

Neilimo, Kari & Uusi-Rauva , Erkki. 2005. Johdon laskentatoimi. Edita: Helsinki

Riistamo, Veijo & Jyrkkiö, Esa. 1994. Operatiivinen laskentatoimi, perusteet ja hyväksikäyttö. Gummerus: Jyväskylä

Sipilä Jorma. 2003. Palvelujen hinnoittelu. Ekonomia-sarja. WSOY: Helsinki

Tomperi Soile. 2002. Kannattavuus ja kustannusten hallinta. Edita: Helsinki

Valkama Pekka; Kuntapalvelujen yhteiskäytön hinnoitteluongelmia. Kuntarakenteita etsimässä, puheenvuoroja kunta- ja palvelurakenteiden uudistustarpeista ja mahdollisuuksista, juhlaKirja kunnallistalouden professori Veli Karhun siirtyesä eläkkeelle vuonna 2006; Tampereen yliopiston kunnallistalouden opettajat; tammikuun 2006 . Tampereen yliopistopaino Oy Juvenes Print: Tampere

Vehmanen, Petri & Koskinen Kai. 1998. Tehokas kustannushallinta. WSOY: Helsinki

Muut julkaisut

Hallituksen esitys HE 164/2005

Kuntaliiton yleiskirje 24/80/2005

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189

Laki toimeentulotuesta 1997/1412

Lounais-Pirkanmaan Työllisyysstrategia

Nuorten työpajan toimintakertomukset 1994-2002

Sosiaali- ja Terveysministeriön (STM) Kuntatiedote 1/2003 27.1.2003

Suomen Kuntaliitto. Kehityspäällikkö Oiva Myllyntaus. Luentosarja ”palvelujen kustannukset”. Päivitetty 12.12.2006

Työministeriö 2003. Työpolitiikan strategia 2003-2007-2010. Työhallinnon julkaisu 334: Helsinki

Työministeriön laskelma 14.9.2005

Työteekin tilastot vuosilta 2004-2006

Valtion maksuperustelaki 21.2.1992/150

Vammalan kaupungin strategia 2005+

Vammalan kaupungin perusturvakeskuksen tilastot

Vammalan kaupungin Työllistämiskeskus Työteekin toimintakertomus vuodelta 2004

Vammalan seudun työvoimatoimiston tilastot

Internet-sivustot

www.kunnat.net/talous

www.finlex.fi

www.vammala.fi

www.mol.fi